

พระสมบุรณ์แบบ

พระเราที่จะเป็นพระสมบุรณ์แบบขึ้นอยู่กับพระวินัย เป็นหลักประกัน พระในชั้นแห่งความเป็นพระทั่ว ๆ ไป ตามหลักนิยมของพุทธศาสนา การประพฤติทางกาย ทางวาจา มีใจเป็นธรรมนำมารับผิดชอบการเคลื่อนไหวของกาย วาจา อยู่ด้วยความระมัดระวังเสมอ นี่คือพระที่ ชอบธรรมตามหลักของศาสดาที่สอนไว้ นี่เป็นชั้นหนึ่งแห่งความสมบุรณ์ของพระ เจ้าของก็มีความอบอุ่น คนอื่นมองเห็นก็น่าเคารพเลื่อมใส

ชั้นที่สองก็คือธรรม เจริญธรรมขึ้นภายในใจ มีสมถธรรมหรือสมาธิธรรมเป็นชั้น ๆ ด้วยความพากเพียร และปัญญาธรรม ถึงวิมุตติหลุดพ้น เรียกว่า วิมุตติธรรม ทรงไว้ซึ่งธรรมซึ่งวินัยโดยสมบุรณ์ในหลักธรรมชาติของพระ นี่เป็นพระสมบุรณ์แบบ เป็นพระที่ควรอย่างยิ่งต่อความเป็นสภาระของโลกได้ ดังพระในครั้งพุทธกาลที่ท่านได้เป็นสภาระของโลกเรื่อยมา

พุทฺธ สรรณํ คจฺฉามิ ก็คือ พระพุทธเจ้าเป็นผู้บรรลุมรรคธรรมอันล้ำเลิศ ด้วยการประพฤติปฏิบัติชอบยิ่งของพระองค์เอง

ธมฺมํ สรรณํ คจฺฉามิ พระธรรมอันประเสริฐเลิศเลอยิ่งกว่าสิ่งอื่นใดในโลก ได้ปรากฏขึ้นในพระทัย เพราะการปฏิบัติดีปฏิบัติชอบยิ่งของพระองค์

สงฺฆํ สรรณํ คจฺฉามิ พระสงฆ์ได้เกิดความเชื่อ ความเลื่อมใสในหลักธรรมที่พระองค์ทรงสอน แล้วนำไปประพฤติปฏิบัติ ด้วยความเอาจริงเอาจัง เนื่องมาจากความเชื่ออย่างถึงใจ การทำทุกสิ่งทุกอย่างยอมถึงใจ เมื่อถึงใจแล้ว ก็ถึงทั้งสิ่งที่ชั่วมีอยู่ภายในจิตใจของตนมาตั้งเดิม ทั้งสิ่งที่ดีซึ่งควรจะ

๒

เกิดขึ้นได้ เพราะความถึงใจในความเชื่อเหตุผลดีชั่วนั้น แล้วประพฤติปฏิบัติด้วยความถึงใจ สุดท้ายก็ปรากฏเป็น **สงฆ์ สรรพ์ คัจฉามิ** ขึ้นมาอย่างเต็มดวง นี่คือหลักแห่งความสมบูรณ์ของผู้ปฏิบัติ ตามหลักศาสนธรรมของพระพุทธเจ้าจริง ๆ

เพราะฉะนั้นศาสนธรรมจึงไม่ใช่เป็นเครื่องประกาศอยู่ธรรมดา โดยหาตัวจริงไม่ได้ ธรรมที่ประกาศออกมาแต่ละแง่ละกระทงของศาสนธรรมนั้นออกมาจากความจริง และพร้อมที่จะแสดงความจริง ให้แก่ผู้ปฏิบัติตามขั้นตามภูมิของตนอยู่ทุกระยะกาล จึงเรียกว่า **อกาลโก** ธรรมไม่มีกาล ไม่มีเวลา ให้ผลได้ทุกเมื่อจากการกระทำของผู้ไม่เลือกกาล เครื่องหล่อหลอมพระเราให้สมบูรณ์แบบ หรือให้มนุษย์สมบูรณ์แบบ ก็ไม่มีสิ่งใดนอกเหนือไปจากธรรม สิ่งใดงามก็ตาม ไม่ซาบซึ้ง ไม่ถึงใจ ไม่แนใจ ไม่ตายใจ ไม่บอບอุนใจ ยิ่งกว่าธรรม ธรรมจึงเลิศ ธรรมจึงประเสริฐกว่าความดีอื่นใดทั้งสิ้น

ผู้บรรลุธรรมอัศจรรย์ น้ำตาร่วงเหมือนกันหมด

หลวงปู่มั่น ก็หนัก พรรษา ๒๒ เป็นพรรษาที่ท่านเริ่มเปิดโลก แต่ยังไม่ได้เปิดเต็มที่ อยู่ถ้ำสาริกา พรรษา ๒๒ ท่านเล่าให้ฟัง เปิดจริง ๆ ไปเปิดที่เชียงใหม่ พรรษา ๒๒ ไปเปิดปฐมฤกษ์อยู่ที่ถ้ำสาริกา เรียกว่าเปิดปฐมฤกษ์ พอจากนั้นไปก็ไปเปิดวาระสุดท้ายที่เชียงใหม่ เราก็กังวลเสียว่าเป็นต้นไม้อะไร

ท่านอยู่ต้นไม้ต้นเดียว ต้นไม้ต้นนั้นร่มหนาทึบเลย กลางวันท่านมาเดินจงกรมได้สบาย ๆ เพราะปกติเป็นป่าอยู่แล้ว ไม่มีผู้มีคน อยู่ในภูเขา เหมือนอยู่หินดานลักษณะนั้นแหละ โลง อากาศก็ดี ทุกสิ่งทุกอย่างพร้อม กลางวันท่านเดินของท่าน เพราะไม่มีผู้มีคนไปกวน เดินเวลาไหนจะเป็นไรไป ร่มก็มีตลอดทั้งวัน

ตอนกลางคืนท่านนั่งภาวนาอยู่ที่นั่น โลกธาตุหวั่นไหว ฟ้าดินถล่ม เป็นเหมือนกัน องค์ไหนก็พูดแบบเดียวกัน พอตร์สรู้ พุดตรสรู้จะตรงกับ ศัพท์ที่ว่าสุดยอดของธรรม บรรลุนี่เป็นศัพท์ของพระสาวก ตรสรู้เป็น ศัพท์เป็นพระนามของพระพุทธเจ้า จึงเรียกว่าตรสรู้ สาวกเรียกว่าบรรลุ ความจริงก็ตรสรู้ถึงแดนวิเศษเหมือนกันนั่นแหละ

ฟังครูบาอาจารย์ที่เล่าให้ฟังถึงแดนสุดยอด นั่งน้ำตาร่วงเหมือนกันหมด คิณนั้นไม่นอนเลย นั่งน้ำตาร่วงแล้วกราบ ๆ อยู่อย่างนั้น คือกราบ ความอัศจรรย์ของพระพุทธเจ้า ความอัศจรรย์ของธรรม ที่ได้ครองธรรม เพราะพระพุทธเจ้า กระทบกันเลย พระพุทธเจ้ากับท่าน ก็เป็น อันเดียวกันแล้ว พอตร์สรู้ปึง พระพุทธเจ้าทั้งหลายก็เป็นอันเดียวกันแล้ว เป็นอันเดียวกัน ๆ

พุทโธ ธัมโม สังโฆ เป็นกิริยาเท่านั้น เหมือนกับเป็นกิ่งก้านสาขา ของต้นไม้ ต้นใหญ่จริง ๆ มีต้นเดียว ธรรมะ คำว่าธรรมอันเดียวเท่านั้น พระพุทธเจ้า พระสงฆ์สาวก พอตร์สรู้ธรรมปึงเข้าไปตรงนั้นแล้ว เป็น อันเดียวกันหมดเลย เพราะฉะนั้นคำว่าพระพุทธเจ้าปรีนิพพาน จึงเป็นแต่ เพียงกิริยาเท่านั้น ธรรมชาตินี้เป็นพื้นเพอยู่แล้ว เมื่อถึงขั้นธรรมกับจิต เป็นอันเดียวกันแล้ว เป็นอย่างนั้น นี้ไม่ว่าองค์ไหน นั่งแล้วกราบแล้วไหว อยู่อย่างนั้น อย่างประวัติหลวงปู่มั่นนั่นแหละ เราก็เขียนจากคำบอกเล่า ของท่านเอง นั่งแล้วกราบไหว้ คนเขาเห็น เขาก็จะว่าเป็นบ้าเป็นบอไป

เพราะความอัศจรรย์นั่นแหละ ทำให้เป็นอัศจรรย์แล้วก็สงสารโลก เป็นประมาณ เราผ่านมาแล้ว ทีนี้เราหลุดพ้นแล้วจากที่คุมขังจากที่ ทรมานในกองทุกข์ สามแดนโลกธาตุนี้เป็นแต่กองทุกข์แดนทรมานสัตว์ ทั้งนั้น คุดยออกมาแล้วพ้นแล้ว มองไปทางนี้ก็สงสารทางนี้ มองไปทางนี้ ก็อัศจรรย์ทางนี้ มองทางนี้อัศจรรย์พระพุทธเจ้า ๓ อย่างน้ำตาร่วง องค์ไหนก็เหมือนกันบรรดาที่ได้เล่าสู่กันฟัง ผู้ที่ถึงแดนแห่งความหลุดพ้น อย่างสุดขีดแล้ว เป็นเหมือนกันหมด น้ำตาร่วงเหมือนกัน

อัฐิเป็นพระธาตุ คือ พระอรหันต์องค์หนึ่ง

คำว่า เป็นพระธาตุแล้วนั้น คือ พระอรหันต์องค์หนึ่งนั่นเอง ร้อยเปอร์เซ็นต์ คือพระธาตุนี้เป็นเครื่องหมายของวัตถุ ด้านวัตถุได้แก่ร่างกาย ซึ่งเป็นส่วนหยาบ คือจิตที่บรรลุถึงวิสุทธิธรรมแล้ว จิตนี้จะบริสุทธิ์

นี่พูดตามหลักกรรมชาตินะ จิตที่บริสุทธิ์แล้วครองธาตุชั้นนี้อยู่ที่ ความบริสุทธิ์ของจิตนั้นจะชักฟอกออกมา ธาตุชั้นนี้เลยกลายเป็น ธาตุชั้นที่ละเอียดล่อ จึงกลายเป็นพระธาตุได้ ทั้ง ๆ ที่เป็นวัตถุธาตุ เหมือนกันกับร่างกายของเรา แต่ร่างกายของพระอรหันต์ที่ครองด้วยจิตที่บริสุทธิ์ จิตที่บริสุทธิ์นั้นแหละชักฟอกออกมา แล้วก็กลายเป็นพระธาตุได้ ๆ

นี่เป็นอย่างนั้นเรื่องราวมีอย่างนั้น ใครจะมากยิ่งขึ้นกว่าหลวงปู่มั่น ที่อุตสาหะพยายามแนะนำสั่งสอนลูกศิษย์ลูกหามา ถึงขั้นบำเพ็ญกรรมนี้ ถึงขั้นสลบไสลเหมือนกัน แล้วต่อจากนั้นก็หมดไป ๆ แล้ว เดี่ยวนี้จะไม่มีความหมายแล้วนะ ที่เป็นเพชรน้ำหนึ่ง ๆ รู้สึกมีน้อยมาก ๆ โดยลำดับ หากมีอยู่ เรื่องมีนะมี แต่รู้สึกว่ามีน้อยมาก ค่อย ๆ มี ไปตาม ๆ กันละ

ท่านผู้ที่ทรงธรรมประเภทนี้จะไม่เหมือนโลกนะ มีเหมือนไม่มี เพราะธรรมในใจของท่าน ไม่ได้เหมือนกิเลสมีอยู่ในใจ มีเหมือนไม่มี คือไม่ผลึกไม่ตัน อยากพูดอย่างนั้นอย่างนี้ท่านไม่มี มีแต่ความพอดีตลอด ถึงกาลเวลาที่จะพูดออกไป เพื่อเป็นประโยชน์แก่โลกหนักเบา มากน้อย ท่านก็ออกไปตามสัดส่วนที่เห็นว่าสมควร ถ้าไม่ครบแล้ว ก็เหมือนไม่มี ธรรมเป็นอย่างนั้นนะ

หลักเกณฑ์การก่อเจดีย์

การก่อเจดีย์นั้นตามตำราท่านแสดงไว้ ผู้ที่ควรก่อการก่อเจดีย์ไว้กราบไหว้บูชานั้นมี ๔ ประเภท ขอให้พี่น้องทั้งหลายได้ทราบเอาไว้ ประเภทที่หนึ่งคือ พระพุทธเจ้า ประเภทที่สอง พระปัจเจกพุทธเจ้า ที่สามคือ พระอรหันต์

ที่สี่คือ พระเจ้าจักรพรรดิ ทั้งสี่ประเภทนี้ควรแก่การกราบไหว้บูชาของ
พุทธบริษัททั้งหลายทั่ว ๆ ไป นอกจากนั้นท่านไม่ได้กล่าวถึง

พระอุบาลีคุณูปมาจารย์

หลวงปู่มั่น เคารพท่านมากนะ เคารพท่านเจ้าคุณ
อุบาลีฯ พูดคำไหน ๆ แสบออก รู้ทันที ท่านพูดด้วยความ
เคารพเลื่อมใส ด้วยความเทิดทูนจริง ๆ คือท่าน
เจ้าคุณอุบาลีฯ ท่านหนักทั้งปฏิบัติด้วย ทั้งปริยัติด้วย
ท่านเป็นแบบฉบับได้ เจาะอย่างยิ่งทางด้านปริยัติ
นำกัมมัฏฐาน คือ หลวงปู่มั่น หลวงปู่เสาร์

หลวงปู่เสาร์ ปรรณนาปัจเจกภูมิ หลวงปู่มั่น ปรรณนาพุทธภูมิ

พระพุทธเจ้าพระองค์ใดก็ตาม ได้ทรงทำนายใครแล้วนั้น เรียกว่าล
ไม่สูญเลย เช่น คนนี้ปรารณาจะเป็นพระพุทธเจ้า กำลังเป็นพระโพธิสัตว์
ปรารณาพุทธภูมิจะเป็นพระพุทธเจ้าข้างหน้า พระพุทธเจ้าทรงเล็งญาณ
ดูแล้วยืนยันแล้วว่านี่ ในภพนี้ภพนั้น เธอจะได้เป็นพระพุทธเจ้าชื่อว่า
อย่างนั้น แล้วสาวกข้างซ้ายชื่อว่าอย่างนั้น ข้างขวาชื่อว่าอย่างนั้น นี
ยังงี้ก็ลไม่สูญเลย แน่แล้วนั้นจะต้องถึงจุดนั้นเลย

ถ้ายังไม่ได้ทรงทำนายแล้วพลิกได้นะ คือจะไปนี้ยังไม่ถึงไหนเลย
ปลีกออกเสียจากพุทธภูมิไปเป็นสาวกภูมิก็ได้ อันนี้ก็ยกตัวอย่างเช่น
หลวงปู่มั่นเรา ท่านเคยเล่าให้ฟัง ทีแรกท่านปรารณาเป็นพุทธภูมิ ท่านว่า
งั้นนะ เพราะฉะนั้นลวดลายของท่านจึงมี ความรู้ความฉลาดนี้เป็นลวดลาย
ของพุทธภูมิยังติดอยู่ในนั้นนะ ทีนี้เวลาท่านพิจารณา พอจะเข้าด้ายเข้าเข็ม
ที่ไร เรื่องพุทธภูมิผ่านเข้ามาแล้ว ท่านว่างั้นนะ จิตพอจะเข้าด้ายเข้าเข็ม
ที่ไร มันจะพุ่งที่ไร พุทธภูมิจะผ่านเข้ามา ๆ ก็ทำให้อาลัยเสียตายพุทธภูมิ
ถอยเสีย ท่านว่างั้นนะ พอกำหนดเข้าไปที่จะเข้าด้ายเข้าเข็มที่ไร เรื่อง
พุทธภูมิจะสวนกันเข้ามาเลย เสียตายพุทธภูมิ ก็ถอยเสีย

๖

ที่นี้หลายครั้งต่อหลายครั้ง เอ๊ ว่าเป็นพุทธภูมิ ก็ไม่ได้ประมาท พระพุทธเจ้า ความสิ้นกิเลสสิ้นด้วยกัน เป็นแต่เพียงทำประโยชน์ให้โลกได้ มากน้อยต่างกับสาวกเท่านั้นเอง เราได้แค่นี้ เราก็อละ เราไม่ได้เป็น พระพุทธเจ้าก็ตาม ขอให้จิตบริสุทธิ์อย่างเดียว แค่นี้ก็อละ พออย่างนั้น ท่านก็ขอหยุดอธิษฐานเป็นพุทธภูมินะ จากนั้นจิตก็พุ่งเลยท่านว่า อย่างนั้น แล้ว อารมณ์อันนี้ไม่ครอบ นี่ก็ยังไม่ได้รับลัทธพยากรณ์ พระพุทธเจ้า พระองค์ใดพระองค์หนึ่งยังไม่พยากรณ์ ถ้าลงได้พยากรณ์แล้วยังไงก็ลบ ไม่สูญเลย พุ่งถึงนั้นเลย ถึงจุดนั้นเลย เรียกว่าลบไม่สูญ ต้องเป็นอย่างนั้น แน่นนอน ถ้ายังไม่ได้ทำวันนี้ มันเอียงได้ เอียงนั้นเอียงนี้ไปได้

อย่างหลวงปู่มั่น ท่านเล่าให้ฟัง เพราะฉะนั้นนิสัยพุทธภูมิของท่านจึง มีอยู่ ลวดลายของพุทธภูมิยังมี ความรู้ภายนอกภายในอะไรนี่คล่องแคล่ว ทุกอย่าง เรื่องจิตรวมฟาดนี้เหาะเหินฟ้า ใครจะเก่งยิ่งกว่าท่านอาจารย์มั่น วะ พีบนี้ลงพื้นปรุพี พีบไปเลย ผิงนี้ก็ขึ้นเลย อันนี้ท่านเล่าให้ฟัง จนกระทั่ง ท่านอาจารย์เสาร์ท่านว่า ท่านมั่นนี่มันผาดโผนเกินไป

ท่านอาจารย์เสาร์ ท่านไม่ค่อยชอบพูด ท่านปรารภนา พระปัจเจกภูมิ แต่ท่านก็พลิกอย่างเดียวกัน เพราะฉะนั้น นิสัยท่านจึงไม่ชอบพูด นิ่งที่ไหนเหมือนหัวตอไม่พูดไม่คุย กับใครเลย ถ้าจะพูดก็ เออ พวกนี้ทำบุญนะ บาปมันเผาหัว ด้ เท่านั้นแหละไม่มาก บาปมันเผาหัวทั้งนั้นแหละ บุญ เป็นความสุข เท่านั้น ท่านไม่พูดมากเป็นพระปัจเจก

ที่นี้เวลาท่านอาจารย์หลวงปู่มั่นเรา นี้ เล่าเรื่องภาวนาสู่ท่านฟัง เล่า ภาวนาที่แรกก็ฟาดไปแต่เรื่องปีติเรื่องตัวลอย สำหรับท่านหลวงปู่เสาร์นี่พอ นั่งภาวนาคือตัวลอยขึ้น ๆ ลอยที่แรกขึ้นไปได้เมตรหนึ่ง พอรู้สึก เอ๊ นี่เหมือน ตัวลอย ลืมตาขึ้นมา จิตมันปล่อยหมด มันก็หนัก ตูมลงเลย เจ็บเอา โหย ตั้งหลายวันท่านว่า คือมันเป็นที่แรกท่านสงสัย เอ๊ นี่ทำไมมันเหมือนตัว ลอยหน้าท่านว่านั่น เหมือนว่าตัวลอยขึ้น ๆ เลยลืมตาขึ้น ลืมตามันสูงจริง ๆ เลยตกใจ จิตเลยออก ออกก็ตูมเลยซี มันไม่มีกำลังพยุงไข้ใหม่ละ

๗

ตั้งแต่นั้นมาท่านเลยทดลองใหม่ เอาใหม่ ที่นี้ท่านเอา เช่นอย่างท่าน เอาเศษไม้หรือเอาอะไรไปเหน็บไว้ เพื่อความแน่นอนท่านว่า พอมันลอย ขึ้นไป คือพองจืดไว้แหละ นี่ละถ้ามันเจ็บแล้วต้องเข็ดเข้าใจใหม่ ต้องพอง ที่นี้พยายามดู พอขึ้นไป ๆ ไปถึงหญ้า พอถึงหญ้าแล้ว ท่านก็เอามือคลำ จับเอาอันนี้ออกมาแล้ว ท่านค่อยลืมตา จิตท่านก็ยับยั้งเอาไว้แหละไม่ปล่อยให้ ถ้าปล่อยก็ตุ้มเลย ค่อยพอง ๆ แล้วค่อยลง ๆ ก็ถึงพื้น นี่พลังของจิตพองไว้ ถ้าปล่อยอย่างที่ท่านตกใจนั้นนะ พอขึ้น โอ๊ย มันตก พอว่างั้น จิตมันออกหมดทั้งตัว มันก็ตุ้มเลย จากนั้นมาท่านก็พอง

นี่ท่านพูดถึงเรื่องจิตของท่าน จิตของท่านเป็นอย่างนี้ละ จิตของผม มันไม่เป็นอย่างนั้นว่างั้นนะที่นี้ มันเป็นอย่างนี้ท่านว่า โอ๊ย เวลามันลงนี่ฟาดนี้ ทะลุแผ่นดินนี้ไม่มีเหลือ ฟุ้งลงเลย พื้นพิภพพิภพที่ไหนก็ไม่ทราบ เวลา มันขึ้นก็ฟุ้งเลย โอ๊ย มันพิลึกท่าน ท่านไม่พูดมากละ พิลึกท่าน ท่านพูด อย่างนั้นนะ จิตของผมยังไม่เป็นอย่างนั้นเป็นอย่างนี้แหละว่า จิตของท่าน มันพิลึกท่านว่า นี่คือการผาดโผนของจิตหลวงปู่มันเราไปแบบหนึ่ง ส่วน หลวงปู่เสาร์นี่ก็ไปอย่างนั้นแหละ ไปเรียบ ๆ นี่ก็อัฐิเป็นพระธาตุเหมือนกันนะ

หลวงปู่เสาร์ อัฐิก็เป็นพระธาตุ หลวงปู่มั่น ก็เรียกว่าเป็นมาแล้ว นั่นก็เป็นตั้งแต่ขั้นนั้นแหละ ตั้งแต่มรณภาพแล้วที่แรก หลวงปู่เสาร์ก็เป็น เหมือนกัน ท่านเป็นคู่กันนะ ไปที่ไหนไปด้วยกัน ท่านติดกันมาแต่ขั้นนั้นแหละ นี่ละสององค์นี้เบิกกรรมฐานเรานะ จากนั้นก็หลวงปู่มั่นเป็นผู้เบิกจริง ๆ เบิกกรรมฐาน จึงได้มีร่องรอยมาจนกระทั่งทุกวันนี้มาจากหลวงปู่มั่นเรา

หลักใหญ่ คือ พ่อแม่ครูอาจารย์มั่น

ลูกศิษย์หลวงปู่มั่นนี้ โถ มีแต่องค์สำคัญ ๆ นะ ที่ พวกเราทั้งหลายได้เห็นเป็นขวัญตาขวัญใจกราบไหว้บูชา อยู่ทุกวันนี้อย่างกว้างขวางก็คือ ออกจากพ่อแม่ครูอาจารย์มั่น ทั้งนั้นเลย องค์ไหนปรากฏชื่อลือชื่อนาม ไม่ค่อยผิดพลาด ถ้าออกจากหลวงปู่มั่นจริง ๆ นะ ไม่ค่อยผิดพลาด ทางด้าน

ปฏิบัติ ข้อวัตรปฏิบัติภายนอกภายในดี เพราะท่านเอาไปจากหลักใหญ่ คือ พ่อแม่ครูจารย์มัน ทุกสิ่งทุกอย่างหาที่ต้องดีไม่ได้

เราพูดจริง ๆ เรามอบถวายหมด ไม่มีอะไรเหลือแม่เม็ดหินเม็ดทราย ในหัวใจของเราที่จะไม่ลงท่านนะ เราลงถึงสุดขีดเลย เพราะไปอยู่กับท่านถึง ๘ ปี ตั้งแต่วันไปอยู่ที่แรกจนกระทั่งท่านมรณภาพ หาที่ต้องดีไม่ได้เลย ไม่ว่าจะธรรม ไม่ว่าจะวินัย เพราะเราก็เรียนไปเหมือนกัน ท่านปฏิบัติไปในแง่ใดภูมิใด ผิดถูกประการใด มันก็รู้ตามหลักธรรมหลักวินัย ท่านเก็บหอมรอมริบ ไม่มีที่เรียกรวดสาดกระจายไปไหนเลย คือหลวงปู่มันเรา หลักธรรมหลักวินัยตรงเป้ง ๆ เลย

นี่ละที่นี้ลูกศิษย์ลูกหาเข้ามาอบรมกับท่าน ก็หลักใหญ่ดีอย่างนี้แล้ว ส่วนเล็กส่วนย่อยไป ก็ต้องเอาจากหลักใหญ่ออกไป ๆ เวลาไปเป็นครู เป็นอาจารย์สอนใครที่ไหน จึงไม่ค่อยผิดพลาด เป็นที่แน่ใจ ๆ

หลวงปู่กงมา จิรปัญโญ

ยกตัวอย่างอย่างเด่น ๆ ก็อย่าง หลวงปู่แหวน พัง
 ธิ หลวงปู่ขาว หลวงปู่คำดี หลวงปู่พรหม เหล่านี้มีแต่
 เพชรน้ำหนึ่งทั้งนั้นนะ อัฐิเป็นพระธาตุ ๆ แล้วทั้งนั้นเลย
 ท่านอาจารย์กงมา องค์หนึ่งที่ปรากฏเด่นชัด หลวงปู่ดี
 องค์หนึ่ง หลวงปู่ดี นี้พระธาตุท่านสวยงามมากจริง ๆ
 หลวงปู่ดี นี้ก็บ้านข่า บ้านข่าใกล้กับบ้านสามผง นี้ก็
 ลูกศิษย์หลวงปู่มันเรา ไปอยู่ที่เชียงใหม่ นี่ล้วนแล้วตั้งแต่เพชรน้ำหนึ่งนะ
 ที่บอกมานี้ ไปอยู่ที่ไหน ๆ ก็เป็นหลักเป็นเกณฑ์ได้ทั้งนั้น ๆ

เพราะฉะนั้นหลักใหญ่จึงสำคัญมากทีเดียว หลักใหญ่เช่นอย่างหัวหน้า
 คืออาจารย์ เป็นพระประเภทใด ลูกศิษย์ลูกหาออกจากนี้ ก็จะมีลวดลาย
 อันดงามต่อไป ถ้าเหลว ๆ ไหล ๆ ไปไหนก็เหลวไหลไปตาม ๆ กันหมด
 ถ้าว่าดีก็ขลังทางนั้นขลังทางนี้ไปเสีย แบบกิเลสตัณหา แบบส้วมแบบถ่าน
 ไปเสีย ไม่ได้แบบทองคำทั้งแท่ง ๆ เหมือนครูอาจารย์ที่มีหลักเกณฑ์
 สอนไว้แน่ อย่างหลวงปู่มันนี่ทองคำทั้งแท่งละนี่ สอนตรงเป้ง ๆ เลย

หลวงปู่มั่น ทำประโยชน์ต่อโลก

อำนาจของหลวงปู่มั่นของเล่นเมื่อไร ท่านทำประโยชน์ให้โลกอย่างเจียบ ๆ ตลอดมา สมท่านเป็นผู้สงบเจียบทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่มีเรื่องมีราวกับใคร หลวงปู่มั่นไม่มี ถูกขบถูกลไปไหนก็ถูก แต่ท่านไม่มีกับใคร ท่านก็ไปของท่านสบาย ๆ อย่างนี้

นี่เราทราบเรื่องราวมานะ ได้พิจารณาด้านหลังของท่านที่ผ่านมา โอ๊ย ท่านสมบุกสมบัน ถูกขบไล่ไสส่ง ไปที่ไหนเขาเรียกเป็นพระจรจัด ตลอดเสียเย็น นี่พวกป่าว่าให้ท่าน พวกบ้านว่าอีกแบบหนึ่งไล่ขบหนีนะ แม้ที่สุดพวกคณะเดียวกันก็ยังขนาบกันว่ากัน หลงยศ นี่เราเห็นทั้งหมดเรื่องราวเป็นมา ๆ คือเราพิจารณาย้อนหลัง ฟังเรื่องราวอะไรย้อนหลัง ๆ

ท่านสมบุกสมบันมากจริง ๆ ถูกขบไล่นี้มากต่อมาก ท่านไม่เอาเรื่องกับใคร สำคัญนะ นั่นละธรรมเป็นธรรม ไม่เอาเรื่องเอาราวกับใคร ท่านทำประโยชน์อย่างลึกลับ พอได้ประโยชน์เป็นที่พอใจท่านแล้วประกาศลั่นออกมาจากหัวใจทองทั้งแท่งออกมา บรรดาคนที่มีอุปนิสัยปัจจัย ก็ต้องยอมรับ ๆ คือค่อยมีผู้เข้าไปอบรมศึกษากับท่านเรื่อย ๆ ฝ่ายพระ

นั่นละท่านผลิตพระ พุดให้เต็มยศคือประเภทเพชรน้ำหนึ่ง ออกมาจากสำนักพ่อแม่ครูจารย์มั่น เราอยากจะทำทั้งนั้น ไม่ว่าแต่ว่าแทบทั้งนั้น คำว่าแทบที่ตรงไหนบ้าง ไม่เห็นมี ถ้าว่าลูกศิษย์หลวงปู่มั่น องค์ไหน ๆ อยู่ที่ไหน ๆ มันก็รู้ชัดเจน จึงว่าทั้งนั้นไปเลย ชื่อเสียงโด่งดัง ไม่ใช่โด่งดังแต่ชื่อ ตัวจริงโด่งดังมาแล้ว จึงมาออกเป็นชื่อเป็นเสียง นี่ละท่านทำประโยชน์อยู่ลึกลับ ๆ นะ

ใครหาทราบไม่ว่า ครูบาอาจารย์ทั้งหลายที่ประกาศธรรม สอนพี่น้องชาวไทยอยู่ทั่วประเทศไทยในทุกภาค ว่าเป็นลูกศิษย์ของใคร เป็นลูกศิษย์ของหลวงปู่มั่น ทั้งนั้นนะ นั่นฟังซิ นี่ท่านทำประโยชน์อย่างลึกลับ ๆ องค์ท่านก็นิพพานไปแล้ว ลูกศิษย์ลูกหาของท่านทำประโยชน์ให้โลก

๑๐

มากมาย ภาคไหนมีทุกภาคนะประเทศไทยเรา มีหมดทุกภาค ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคกลาง ภาคตะวันออก เรียกว่าทุกภาคเลย

พระกรรมฐานสายหลวงปู่มั่นเราเนี่ย ออกไปเทศนาว่าการสั่งสอนมีมากมาย เพราะฉะนั้นคนจึงค่อยรู้เรื่องราวขึ้นบ้าง เดี่ยวนี้ไม่ค่อยมีเรื่องราวอะไรเกี่ยวกับกรรมฐาน เรียกว่าพระบ้านพระป่า ไม่มีเดี่ยวนี้นะ ไม่ทะเลาะกัน แต่ก่อนพระบ้านกับพระป่า พระป่าเป็นพระที่ถูกขับไล่ เดี่ยวนี้ไม่มี เข้าใจกันก็เป็นอย่างนั้น ไม่ตีใครนะ เมื่อไม่เข้าใจก็สงสัยซิคคนเรา สงสัยไม่แน่ใจ ก็ยังไม่ให้เข้าบ้าน ไม่ทราบเป็นโจรผู้ร้าย หรือเป็นมิตรเป็นสหายมาจากที่ไหน จนเป็นที่เข้าใจกันแล้วก็ยอมรับกัน ๆ นี่ก็แบบเดียวกัน เราตำหนิบ้านก็ไม่ได้ ตำหนิใครก็ไม่ได้ เรื่องราวเมื่อไม่เข้าใจก็ต้องเป็นอย่างนั้น

ท่านทำประโยชน์ได้มากมายจริง ๆ ท่านก็หนีพานไปแล้ว ชื่อเสียงท่านเดี่ยวนี้อะไรก็กลับมาดังทั่วประเทศไทยแล้ว ไซ้ใหม่ละ ตอนหลังที่ท่านไปแล้วค่อยดังที่หลัง สมมุติที่เป็นมหามงคลแก่ชาวพุทธเราเนี่ย ดังขึ้นที่หลัง จากหลวงปู่มั่น ส่วนท่านวิมุตติไปแล้ว วางสมมุติที่เป็นมหามงคลไว้แก่พี่น้องชาวไทยเรา

แล้วครูบาอาจารย์ทั้งหลายก็ล่วงไป ๆ จนแทบจะไม่มีแล้วเวลานี้ ลูกศิษย์ผู้ใหญ่ ๆ ของหลวงปู่มั่นว่าจะไม่มี ก็ไม่น่าจะผิดไปแล้ว แต่ครูบาอาจารย์ทั้งหลายเหล่านี้ ก็ได้ประสิทธิ์ประสาทอรรถธรรม ความรู้วิชาทางด้านปฏิบัติธรรมไว้ สำหรับกุลบุตรสุดท้ายภายหลัง ก็ค่อยกระจายออกไป ลูกศิษย์ลูกหาจึงค่อยมีมากอยู่ ถึงครูบาอาจารย์ท่านล่วงลับไป มรดกท่านก็มอบไว้แล้ว พอเป็นร่องรอยเดินตามท่านไปบ้างเวลานี้

นี่เราพูดถึงเรื่องพ่อแม่ครูจารย์มั่นที่ทำประโยชน์ต่อโลก เรื่องเทวบุตร เทวดาไม่ต้องพูดเลย ไม่มีใครถ้าในสมัยปัจจุบันที่ทำประโยชน์ให้แก่พวกเทวบุตร เทวดา อินทร์ พรหม มากยิ่งกว่ามนุษย์เราเป็นหลายร้อยเท่าเลย เราอย่าว่าร้อยเท่านะ หลายร้อยเท่า เทวดาชั้นเดียวเท่านั้นมากกว่ามนุษย์เรานี้ทั่วโลก มนุษย์ทั่วโลกมีกี่พันล้าน เทวดาเพียงชั้นเดียวเท่านั้นอยู่ใน

ชั้นจาตุมย เท่านี้ก็มากกว่าแล้ว

จาตุมย ดาวดึงส์ ยามา ดุสิต นิมมานรดี
ปรินิมิตตสวรรค์ดี ๖ ชั้นนี้มีมากขนาดไหน นี่ฟังเทศน์
ท่านหมด แล้วจากนั้นพรหม ๑๖ ชั้นมากขนาดไหน
นี่เรียกว่าท่านทำประโยชน์อย่างลึกลับทุกอย่าง ทำให้
ประชาชนเราท่านก็ทำอย่างลึกลับ

ท่านเป็นโรงงานใหญ่สอนบรรดาลูกศิษย์ลูกหาให้ได้เข้าอกเข้าใจใน
ธรรม กระจายธรรมของท่านออกไป นี่ก็เป็นเจียบ ๆ ท่านสอนอยู่ในป่า
ลูกศิษย์ลูกหาออกมาทำประโยชน์แก่โลก ก็จากธรรมของท่าน ทีนี้สอน
เทวบุตร เทวดา มากขนาดไหน นั่นฟังซิ ใครจะได้ทำประโยชน์มาก
ยิ่งกว่าหลวงปู่มั่น ท่านฟังจะมาร่ำลือหลังจากท่านมรณภาพไปแล้ว

สมัยปัจจุบันนี้ หลวงปู่มั่น เป็นสักขีพยานในเรื่องมรรคผลนิพพาน
เทวบุตร เทวดา อินทร์ พรหม เป็นหลักสักขีพยานได้อย่างเต็มตัวเลย
ท่านเต็มภูมิจริง ๆ เรื่องเทวบุตร เทวดา เต็มภูมิหมดเลย เวลาท่าน
เทศน์สอนเทวดานี้เราน้ำตาาร่วงนะ ท่านเล่าให้ฟัง พวกเทพทั้งหลายมานี้มีด
แปดทิศแปดด้าน พวกพญาคูรุฑ พญานาค มาหมดนะ พวกเทวดาตั้งแต่
ท้าวมหาพรหมลงมา มาหมดเลย มาเป็นระยะ ๆ ท่านบอกว่าท่านอยู่
เชียงใหม่ท่านไม่ได้ว่างนะ ตอนกลางคืนเทศน์อบรมพวกเทพทั้งหลาย สำหรับ
ประชาชนไม่มีอะไรแหละ เพราะท่านไม่เกี่ยวข้องกับใครแต่ไหนแต่ไรมา

ท่านชอบอยู่องค์เดียว ๆ พระติดตามท่านนะ ให้อยู่กับท่านที่ละองค์
บ้าง สององค์บ้าง ถ้ามากกว่านั้นท่านไล่ออกไปอยู่ข้างนอก ให้อยู่กับท่าน
ที่ละองค์บ้าง สององค์บ้าง บางทีท่านอยู่องค์เดียวบ้าง อยู่อย่างนี้ นิสัย
ของท่านไม่ชอบยุ่งแต่ไหนแต่ไรมา ท่านจึงไม่ค่อยได้สอนคน ท่านบอก
ท่านไม่ได้สอนใคร แต่พวกเทพนี้สอนแทบทุกคืน ท่านบอกท่านไม่ได้ทำ
ประโยชน์ให้มนุษย์ แต่ทำประโยชน์ให้พวกเทพมากกว่ามนุษย์ร้อยเท่า
พันทวีท่านว่า ท่านก็ดังไปทางนั้นเสีย ดังกับพวกทวยเทพทั้งหลาย

เพชรน้ำหนึ่ง ฝ่ายมหานิกาย

หลวงปู่มี ญาณมุนี

(ชาว อ.สูงเนิน จ.นครราชสีมา มานิมนต์รับผ้าป่าช่วยชาติ) อยู่ที่สูงเนิน รู้จักท่านอาจารย์มีไหม (รู้จักครับ) โห ท่านเมตตาเรามากนะ ท่านอาจารย์มี (พระครูญาณโสภิต) นะ เรารักเคารพท่านมาก นั่นละ ท่านเข้าในชั้นเพชรน้ำหนึ่งนะ เป็นลูกศิษย์หลวงปู่มั่น (หลวงปู่เสาร์ ด้วยครับ) เออ หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น

เราเคยไปกราบนมัสการท่าน โอ้ย ท่านใจดี เมตตามากมาย ท่านมหาตณดั้นมายังไง คึกคักเลยเหมือนอายุยังหนุ่มเลยนะ เราก็ว่าครูอาจารย์อยู่ที่ไหน ก็มาที่นั่นแหละ พ่อแม่ญาติพี่น้องเราอยู่ที่ไหน เราก็ต้องไปหาพ่อแม่ญาติพี่น้องของเรา อันนี้ครูบาอาจารย์อยู่ที่ก็ต้องมา เหนอ ๆ อู๊ย คึกคัก ๆ อยู่ในถ้ำนะ เราจำไม่ได้ว่าเป็นมวกเหล็กหรือเป็นอะไร หากเป็นแถวนั้น ท่านเคยไปพักอยู่เป็นประจำ

หลวงปู่มี เราเรียกครูจารย์ ๆ เลยแหละ เราไปพักกับท่าน อยู่ที่สูงเนินก็ไป (วัดป่าสูงเนิน) นั่นแล้ว พักวัดป่าสูงเนินเราก็ไป ท่านอยู่แถวมวกเหล็กหรืออะไรเราจำไม่ได้ แต่ว่าแถวนั้น ท่านมาอยู่เป็นประจำ เราไปเราก็บุกเข้าไปหาเลย อู๊ย ท่านดีใจเมตตามากจริง ๆ หือ ท่านมหามาได้ยังไง โอ้ ครูบาอาจารย์อยู่ไหนมาได้ทั้งนั้นแหละ รู้สึกท่านเมตตาจริง ๆ นะ เป็นพิเศษเลย คึกคัก วยท่านแก่ ๆ โอ้ย กิริยาท่าทางไม่แก่เลย คึกคัก ๆ ก็นาน ๆ จะเจอกันทีหนึ่ง เรากับท่านเจอกันมาตั้งแต่สมัยเรียนหนังสืออยู่นั้นนะ ท่านก็เรียนหนังสือ คู่กันสนิทสนมกันกับท่านมาตั้งแต่สมัยเรียนหนังสือ พอเรียนแล้วก็ออกปฏิบัติ พอหลังจากนั้นก็มาพบกับท่านเรื่อย ๆ

เพราะการที่เคยพบกันอยู่เสมอ ๆ เรานาน ๆ ทีหนึ่ง คราวนี้ทีไปหาท่าน บุกเข้าไปในป่า ท่านถึงยิ่งเมตตาดีใจมาก อู๊ย เราไม่ได้พบกันเลยคุยกันนานนะ นี่ละลูกศิษย์หลวงปู่มั่น หลวงปู่เสาร์ องค์กรนี้องค์กรหนึ่ง ที่ท่านเล่าให้ฟัง เราจำได้หมดนั่นแหละ องค์กรไหนชื่อว่ายังไง สมัยนั้นนะ เวลา

ท่านก็ล่องลับไปหมด แม้แต่พ่อแม่ครูอาจารย์มันเรายังล่องลับไป ท่านบอก ลูกศิษย์ของท่านฝ่ายมหานิกายที่ท่านบอกเอง ไม่ให้ญาติ อาจารย์มี นี่ ท่านห้ามไม่ให้ญาติ ท่านพูดเองนี่ เมื่อท่านพูดแล้วแม่นยาร้อยเปอร์เซ็นต์ ๑ ท่านพูดด้วยความเมตตาสงสารมากนะ

อาจารย์ทองรัตน์ อาจารย์กินรี อาจารย์มี เท่าที่เรา จำชื่อได้นะ แล้วอาจารย์ไหนบ้าง ท่านเล่าไปหมดนั่นแหละ แต่เราจำไม่ได้ ท่านแนะนำสั่งสอนตลอดมา ท่านก็เลย กระจายออกมาว่า เมื่อไม่ให้ท่านเหล่านี้ญาติแล้ว เพื่อนฝูง ก็ได้มาก ทำประโยชน์ได้มากมายก่ายกอง ท่านว่าอย่าง นั้นนะ ท่านเห็นประโยชน์ส่วนรวม

หลวงปู่กินรี จันทิโย

ท่านพูด จี๋ลงอย่างหนัก ๑ ประสาชื่อ ตั้งแต่ไก่มีน ก็มี มหาพุดอะไรกรรมยุต มหานิกาย วะ ท่านว่าอย่างนี้ นะ ตั้งแต่ไก่มีนก็มีชื่อนี้ะ ตั้งไว้อย่างนั้นแหละ ความที่ ถูกต้องโดยอรรถโดยธรรมนี้ อยู่ไหน ๑ เข้ากันได้สนิท เลยท่านว่า เพราะฉะนั้นจึงไม่อยากจะให้ท่านเหล่านี้ญาติ

เพราะกรรมตาโลกเราต้องถือสมมุติ คณะนั้นคณะนั้น เมื่อท่านเหล่านี้ มาญาติเสียแล้ว บรรดาเพื่อนฝูงที่เป็นสายเดียวกัน ก็จะเข้าหาลำบาก เพราะฉะนั้นจึงไม่ให้ญาติ เพื่อจะเปิดทางให้บรรดาเพื่อนฝูงทั้งหลายเข้ามา แล้ว ได้เป็นประโยชน์อันกว้างขวาง ท่านว่าอย่างนั้นก็จริง ๑ เห็นไหม สายอาจารย์ชา กว้างขวางขนาดไหน อาจารย์ชาก็เคยไปอยู่วัดหนองผือ ด้วยกันนี่นะ ตอนที่ท่านไปศึกษาอบรม เราก็อยู่ที่นั่น ถึงคุ้นกันมาตั้งแต่ โนนล่กับอาจารย์ชานะ ที่นี้ (วัดป่าบ้านตาด) ท่านก็มา...อาจารย์ชา ที่ หนองป่าพง เราก็ไป ไปเวลาไหน เราไปพักหนองป่าพง เราไม่พักที่อื่นนะ ไปที่ไร เราไปพักหนองป่าพง วัดอาจารย์ชานั่นแหละ เป็นอย่างนั้นตลอดมา

ทางอุปถัมภ์ ไปหมดแหละ สายกรรมฐานอยู่ที่ไหน ๑ เราไปหมด จนกระทั่งถึงเขื่อนสิรินธร ที่ไหน ๑ วัดป่าเป็นสายของหนองป่าพง เราไป

หลวงปู่ทองรัตน์ กนต์สิโล

หลวงปู่ชา สุภัทโท

พักหนองป่าพง แล้วก็ให้พระที่วัดหนองป่าพงพาไป สำนัก ไหน ๆ ไป ๆ พอแนะยังงี้ เราก็ก็นั่ง ๆ เพราะเราสงวน ธรรมเนียมมาก คือธรรมเนียมนี้ละเราแน่ใจ จะเป็น ผู้ทรงมรรคทรงผลแทนองค์ศาสดา และสาวกทั้งหลาย เรื่อยมา ด้วยภาคปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ เพราะฉะนั้นเรา จึงสงวนมาก พระกรรมฐานอยู่ที่ไหน นี่คือกองแห่ง ธรรมจะอยู่ที่นี้ ธรรมจะงอกเงยขึ้นที่นี้

เพราะฉะนั้นเราถึงไป ถ้าเป็นกรรมฐานอยู่ที่ไหน อย่างเป็นทางการกรุงเทพฯ ก็เหมือนกัน อยู่ทางด้านตะวันออก ทางเมืองชลก็เหมือนกัน เราไปเรียนนะ พอไปถึงกรุงเทพฯ แล้วเราก็ก็นั่งเขาจลาจล แล้วก็แถวนั้น เขาเขี้ยวเขาอะไร พอเราบอกข่าวไป โทรศัพท์ไปบอกว่าเราจะไป ทางโน้น ก็นัดแนะกัน มารวม ๆ อยู่ที่วัดเขาจลาจล เราก็ก็นั่งให้โอวาทสั่งสอนที่ตรงนั้น เพราะขาด ครูขาดอาจารย์ เหมือนลูกเต๋ามีหลายคน พ่อแม่ไม่มี โหย อะไรจะเป็น กองทุกข์ยิ่งกว่าลูกแตกกับพ่อกับแม่ ไซ้ไหมล่ะ แดกกระสานชานเซ็นไปก็มี อันนี้เราก็ก็นั่ง เวลาว่าง ๆ ไปเราก็ก็นั่งเลย เทศน์ธรรมะล้วน ๆ ให้ฟังเลย

ถ้าเป็นสำนักกรรมฐานอยู่ที่ไหน เราจะเข้าถึงทันทีเลย ไม่สนใจว่า ธรรมยุต มหาิกาย เราไม่สนใจจริง ๆ นะ มันเรื่องชื่อเฉย ๆ ธรรม ต่างหากว่ากัน อยู่ขณะเดียวกันก็ลองดูซิ อย่างวัดป่าบ้านตาด ใครมา ปฏิบัติขัดข้อง หรือ ขัดขวางต่อหลักธรรมหลักวินัย เราไล่หนีทันที ถ้า เอ้อ ๆ หนหนึ่งหนสองไม่ฟังนะ มากกว่านั้นไล่เลย อย่างหนึ่งไล่ทันทีก็มี หลายแบบนะ ควรจะไล่ทันที ไล่ทันที ควรจะ เอ้อ ๆ ชูเสียก่อนก็มี มันหลายแบบ ตั้งแต่วัดเดียวกัน ชื่อเดียวกัน ธรรมยุตเดียวกันก็ตาม เรา ไม่ได้เอาอันนั้น เราเอาหลักธรรมวินัยเป็นตัวตั้งไซ้ไหม ที่นี้เมื่อธรรมวินัย ตั้งอยู่ที่ไหน ๆ เข้ากันได้หมด นั่นเราเอาตรงนั้น

พูดถึงอาจารย์มี เรารัก เราเคารพท่านมากนะ ตั้งแต่เรียนหนังสือ โอ๊ย ท่านเป็นพระที่สุขุมละเอียดมาก สมชื่อสมนามว่าเป็นลูกศิษย์

หลวงปู่มั่น จริง ๆ แต่ก่อนเรายังไม่เคยไปเห็นหลวงปู่มั่น ท่านไปเห็นมาก่อนแล้ว อยู่มาก่อนแล้ว ทีนี้พอไปอยู่กับหลวงปู่มั่นกลับมาแล้ว จึงได้เข้ามาหาท่าน คราวนี้ยังสนิทกันใหญ่โตเลยทีวณะ เรียกว่าลูกพ่อแม่เดียวกันไปเลยทีเดียว กลมกลืนกันทีเลยนะ ท่านก็เหอ ท่านมหา มาหระอ คึกคักเลย ทั้ง ๆ ที่แก่ ๆ นะ คึกคักด้วยกัน มาได้ยังไง โห้ย ครูบาอาจารย์ อยู่ที่ไหนมาได้ทั้งนั้นแหละ (ตอนที่ละสังขารอายุ ๗๖ ปี ครั้น) ปี ๒๕๑๔ เราไม่ได้ไปงานศพท่าน ตอนนั้นเรามีอะไรนั้นแหละที่ไปไม่ได้

ที่ไหนก็เหมือนกัน เช่นอย่างศพอาจารย์ใช้ (ท่านอาจารย์ใช้ สุชีโว วัดป่าลีไลย์วัน) อยู่ที่เขาฉลาก ก็เหมือนกัน อันนั้นจะมานิมนต์ มาวันเดียวกันอีกแหละ ทางนี้ก็รับนิมนต์เขาแล้ว จะไปเทศน์ที่วัดถ้ำผาปู อาจารย์สีทน อันนั้นก็วันเดียวกัน ตกลกก็อย่างนี้แหละ รับนิมนต์ทางนี้ก่อนเลยตกลงก็ต้องไปทางนี้ ถ้ารับทางโน้นก่อน ทางโน้นต้องมีความหมายทันที อันนี้ปิดทันทีเลย คือก่อนหลังนั้นละ

นี่พูดถึงเรื่องอาจารย์มี โอ้ย เราดีใจนะพูดถึงเรื่องอาจารย์มี สูงเนิน เราเคยไปพักแล้วนี่ ไปพักกับท่านนั้นแหละ ถ้าไม่มีท่าน อาจจะได้พักก็ได้ เพราะท่านเป็นแม่เหล็กใหญ่อยู่นั้น พอเราทราบที่ท่านอยู่ที่นั่น ก็บึ่งเข้าหาเลย พักกับท่าน นั้นอย่างนั้นแล้ว โอ้ย ท่านเมตตามากจริง ๆ กับหลวงตานะ รู้สึกเมตตามากจริง ๆ เหมือนหนึ่งว่าเป็นกรณีพิเศษนะ มาเห็นบอกพระเถร

นี่ท่านมหาบัวนะ ลูกศิษย์ผู้โปรดท่านอาจารย์มั่น อู๊ย อย่าพูดอย่างนั้นเถอะ ขอพูดบ้างเถอะ นาน ๆ ได้พบกันท่านว่าอย่างนั้นนะ ท่านว่า ลูกศิษย์ผู้โปรดหลวงปู่มั่น ท่านว่านั้นนะ อู๊ย อย่าพูดอย่างนั้น ขอพูดบ้างเถอะ มันไม่ได้พูดสักที่ท่านว่า แล้วท่านก็พูดเอาอย่างเต็มปากของท่านเลย เราก็หมดท่า ท่านก็พูดกับพระกับเถรนั้นละ คุยกัน โห้ สนุกสนาน

ที่ท่านพักอยู่สูงเนินก็ดี วัดป่า ท่านอยู่วัดป่าของท่าน เรารัก เราเคารพท่านมากจริง ๆ นะ เรียกท่านเรียกว่าครูจารย์เลยแหละ คือมันติดปากมาแต่ดั้งเดิม เรียกแต่ครูจารย์ ๆ สนิทติดปาก ไปหาท่าน ท่านอยู่

๑๖

ในขณะ ท่านแก่ ๆ อย่างนั้น อู๊ย คึกคัก ๆ คุณกันตั้งนานกว่าจะได้กลับ เพราะไม่ได้ค้าง เราไปเราทราบที่ท่านอยู่ที่นั่น เราก็ตีเข้าแวะเลย เข้าไปหา ท่าน เสร็จเรียบร้อยแล้ว เราถึงออกมาแล้วก็ไปกรุงเทพฯ เป็นอย่างนั้นล่ะ ท่านอยู่ที่ไหนเราไปหา อยู่ที่สูงเนินเราก็ต้องไปพักกับท่านเลย มาจาก กรุงเทพฯ ก็เข้าไปพักกับท่าน ไม่ได้มาก น้อยก็เอา นาน ๆ ได้พบท่าน ที่หนึ่ง ได้ทราบท่านพอแล้ว เพราะฉะนั้นวัดสูงเนินถึงได้ไปพักที่นั่น

เพชรน้ำหนึ่ง ฝ่ายธรรมยุต

ครูบาอาจารย์องค์ไหนเท่าที่เราได้ทราบมานี้ ไปหาครูบาอาจารย์ โถ เวลาเราไม่ได้คุยกับท่านนี้ ก็เหมือนกับว่า เราทุกข์แต่เราคนเดียวในการ ประกอบความเพียรชำระกิเลส แต่เวลาไปหาครูบาอาจารย์องค์ที่ปรากฏ ชื่อลือชาม ไปสนทนากันแล้ว เราหงายเลยนะ เรียกว่าสู้ท่านไม่ได้ สู้ท่าน ไม่ได้ยังไง ความเพียรของท่านนะซี เด็ดเดี่ยว เอา เป็น-เป็น ตาย-ตาย เวลาท่านเล่าออกมาให้ โถ ไม่ใช่เล่น ๆ นั้นเห็นไหมกิเลส ต้องเอาแบบ รอดตายเที่ยว มันถึงพื้นตัวขึ้นมาได้ มาเป็นครูเป็นอาจารย์

อย่างลูกศิษย์หลวงปู่มั่นนี่เป็นยังไง ในทั่วประเทศไทยเราว่าอย่างไรเลย ไม่มีใครที่จะผลิตลูกศิษย์ลูกหาที่ดิงาม จนกระทั่งถึงเพชรน้ำหนึ่งลงมา ได้มากยิ่งขึ้นกว่าหลวงปู่มั่น นะ ไปที่ไหนทั่วประเทศไทย มีแต่ลูกศิษย์ หลวงปู่มั่น ๆ ทั้งนั้นนะ องค์สำคัญ ๆ นั้นเห็นไหม ท่านปฏิบัติตัวของท่าน

หลวงปู่มั่น นี้ถึงขั้นสลบไสละ เวลาท่านเป็นไข้ ท่านนั่งภาวนา ท่านไม่ถอย ล้มสลบลงไป ท่านบอกว่า สลบถึง ๓ หนเหมือนกันนะ นี่ ตอนที่ท่านเป็นไข้ ท่านไม่ถอยความเพียร นั่งฟาดนี้ล้มทั้งหงายไม่รู้เลย ท่าน ว่างั้นนะ พอรู้สึกตัวขึ้นมามันสลบลงไปแล้ว ลูกขึ้นใหม่เอาใหม่ นุ่นฟังซินะ ท่านเล่าให้ฟังนะ ๓ หน สลบนี้สลบตอนเป็นไข้ทุกครั้งแหละ คือท่านไม่ถอย เป็นไข้ก็ไข้ เอา นั่งภาวนานี้ชัดนี้สลบล้มลงไป พอรู้สึกตัวขึ้นชัดอีกท่านว่า งั้นนะ นั้นเห็นไหมหนักไหม นี่ละครูบาอาจารย์ของพวกเราในสมัยปัจจุบัน

๑๗

ต่อจากนั้นครูบาอาจารย์ทั้งหลายที่เป็นเพชรน้ำหนึ่ง ๆ เวลาที่อัฐิของลูกศิษย์ลูกหาหลวงปู่มั่น มีน้อยเมื่อไรที่กลายเป็นพระธาตุ ๆ อัฐิที่ลงได้กลายเป็นพระธาตุแล้วนั้น คือ พระอรหันต์ ๆ นั่นเอง ท่านดีตราไว้แล้วในตำราบอกอย่างชัดเจนทีเดียว นี่มีมากขนาดไหนลูกศิษย์หลวงปู่มั่น นี่โหดตั้ง ๑๐ กว่าองค์ไม่ใช่บ่อย ๆ นะ มีแต่องค์สำคัญ เริ่มมาตั้งแต่หลวงปู่แหวน หลวงปู่ขาว หลวงปู่คำดี หลวงปู่พรหม อัฐิ หลายองค์นะ ที่ได้เป็นพระธาตุแล้ว อัฐิท่านเป็นพระธาตุ ๆ แล้ว นอกจากนั้นก็ยังมีทั่ว ๆ ไป

อย่างผู้เฒ่าแม่แก้วที่ท่านเคยเล่าให้ฟังว่า จะบวชเป็นเณรให้มันนะ อัฐิก็กลายเป็นพระธาตุแล้ว แม่ชีแก้วก็อย่างนั้นแล้ว ผู้หญิงก็แม่ชีแก้วคนหนึ่งก็อัฐิกลายเป็นพระธาตุ นี่ก็ลูกศิษย์ต้นของหลวงปู่มั่น ตั้งแต่แกยังเป็นสาวอยู่ ท่านหลวงปู่มั่น ท่านแนะนำสั่งสอน หลังจากนั้นมาแล้ว เวลาแก่ตายลงไปนี่ อัฐิของแกก็กลายเป็นพระธาตุ

คุณแม่ชีแก้ว เสียงล้ำ

หลวงปู่ตื้อ อจลธัมโม

หลวงปู่หล้า เขมปัตโต

ส่วนพระนี้มีมาก เท่าที่จำได้นี้ ท่านหล้า ภูจ้อก้อ นี่ก็เป็นพระธาตุแล้ว หลวงปู่ตื้อ นี่ลูกศิษย์หลวงปู่มั่นนะ หลวงปู่ตื้อ นี่ก็กลายเป็นพระธาตุ โอ้ย สวยงามมากนะ เราไปเห็นด้วยตาเราเอง ให้พระเอาออกมาให้ดู พอทราบ ว่าองค์ไหนเป็นพระธาตุ ๆ เมื่อมีโอกาสแล้ว เราจะไปดูจนได้ ด้วยตาของเราเอง แล้วหายสงสัย ๆ

อย่าง หลวงปู่ตื้อ นี้ โอ้ย สวยงามมากจริง ๆ สดใส เหลืองอร่าม เลเยเทียว เป็นเม็ด ๆ เท่าเม็ดข้าวโพดเล็กกว่านั้นหน่อย มองดูแล้วเหมือนทองคำ อัฐิของหลวงปู่ตื้อ สวยงามมากจริง ๆ นี่องค์หนึ่ง นี่ก็เป็นลูกศิษย์หลวงปู่มั่น

หลวงปู่พรหมก็ลูกศิษย์หลวงปู่มั่น นี่ก็เพชรน้ำหนึ่งนี่กลายเป็นพระธาตุ เท่าที่เราจำได้ก็ หลวงปู่ขาว หลวงปู่ตื้อ หลวงปู่แหวน หลวงปู่คำดี หลวงปู่พรหม เท่าที่ทราบมาโดยลำดับ ท่านหล้า จากนั้นก็

๑๘

หลวงปู่จวน กุลเชษฐโฐ

ท่านจวน หลวงปู่ฝั้นก็เป็นนะ แต่ส่วนใหญ่ที่เก็บไว้นั้น
ไม่เป็น เขาเอาไว้ในบ้านเป็น หลวงปู่ฝั้นก็แน่แล้วว่าเป็น
แล้วก็ ท่านสิงห์ทองก็เป็น นี่เป็นหลานท่านมา ก็เคยอยู่
กับท่านมาแล้วเหมือนกัน นับมาตั้ง ๘-๙ องค์แล้วนะ
เท่าที่ทราบมานี้เป็นพระธาตุแล้วทั้งนั้นนะ

หลวงปู่มน พุดถึง ครูบาศรีวิชัย

หลวงปู่มน ท่านพุดชมเชยสรรเสริญครูบาศรีวิชัย
ท่านพุดด้วยความเคารพจริง ๆ นะ เราดูอากัปกิริยา
ของท่าน พุดด้วยความสนิทสนมในจิตในใจ ท่านพุด
ด้วยความเคารพจริง ๆ ครูบาศรีวิชัย ท่านนั่งได้นะทั้งวัน
เขาเอาอันนั้นมาถวาย อันนี้มาถวาย เพราะทำทางขึ้น
ดอยสุเทพ คนแถวนั้นมาหมดเลย ครูบาศรีวิชัย ท่าน
เป็นตัวประธาน เป็นองค์ประธานนะ เขาเอาอันนั้นมาถวาย อันนี้มาถวาย
ท่านให้พรทั้งวัน ท่านว่า อิจฉิตัง ปัตถิตัง ตุมหัง ฯลฯ ตาไม่ลืม เฉพาะให้
พรโยม อิจฉิตัง ปัตถิตัง ตุมหัง ฯลฯ หมดทั้งวัน

นี่ท่านก็มาสรูปนะ เราก็อัสจรรยท่านนะ ท่านทนจริง ๆ นะ ถ้า
อย่างเราไม่ได้ เฝื่อนเลย หมดวัน พอตื่นขึ้นมาคนเต็มแล้ว คำก็ยังไมهنี
ทั้งวัน อิจฉิตัง ปัตถิตัง ตุมหัง ฯลฯ อยู่ไหน เราก็เลยไม่ลืม ก็ท่านพุดเอง
เวลาพุดไปสัมผัสถึงครูบาศรีวิชัย ท่านสนิทสนมกันมากนะ ครูบาศรีวิชัย
กับหลวงปู่มนเรา ดูเวลาท่านพุดให้ฟัง โอ้ย ! จึงรู้ว่าท่านสนิทสนมกันมาก
ที่นี้เวลาท่านพุด ท่านก็พุดด้วยความสนิทจริง ๆ พุดด้วยความเลื่อมใส

หลวงปู่เก็ง อธิมุตตโก

ท่านอาจารย์เก็ง นี่ก็เป็นคนสามผง ลูกศิษย์องค์สำคัญขององค์หนึ่งของ
หลวงปู่มน ท่านอาจารย์เก็งนี้แต่ก่อนท่านเป็นอุปัชฌาย์ ท่านอาจารย์เก็ง

ท่านอาจารย์สีลา นี่ล้วนแล้วแต่เคยเป็นอุปัชฌาย์มาก่อนในฝ่ายมหานิกาย แล้วเกิดความเคารพเลื่อมใส เมื่อได้ยินได้ฟังธรรมจากหลวงปู่มั่นเราแล้ว เลยยกวัดญาติใหม่หมดเลย อุปัชฌาย์ท่านอาจารย์เก็ง นี่องค์หนึ่ง ท่านอาจารย์สีลา บ้านวา อากาศอำนวย นี่องค์หนึ่ง

ท่านอาจารย์เก็งนี้อยู่บ้านสามผง ยกขบวนไปญาติเลย ญาติทั้งวัด ๆ อุปัชฌาย์ทั้งหมดทั้งวัด อุปัชฌาย์สีลา ก็ยกหมดทั้งวัด ญาติใหม่ นี่เป็น ลูกศิษย์องค์สำคัญของท่านองค์หนึ่ง ก็คงเป็นนิสสัยวาสนาจะเกี่ยวโยงอะไร กันมากกับท่านนั้นแหละ นี่ละสายบุญสายกรรมหากเป็นมาเองนะ ท่านได้รับการอบรมกับหลวงปู่มั่นมาเต็มที่แล้ว จากนั้นท่านก็แยกออกไปนู่น ลงชลบุรี ไปทางชลบุรี เลยท่านไปตั้งวัดอะไร บางพระ นั่นท่านอาจารย์เก็งนะนั่น เหตุที่ท่านเหล่านั้นจะเข้าอกเข้าใจทางด้านธรรมปฏิบัติ ก็ท่านอาจารย์เก็ง ไปพักที่นั่นตั้งที่นั่น ไปอยู่หลายปีนะ บางพระ ท่านไปพักที่นั่นหลายปี แล้วแถวนั้น ท่านตั้งสำนักไว้ในที่ต่าง ๆ ตามประชาชนเขาขอร้องให้สร้างวัด

ท่านเป็นพระที่จริงจังมากนะ เต็ดเดี่ยว ท่าน อาจารย์เก็ง เราก็คุ้นกับท่านอยู่แล้ว อันนี้เราไม่ได้เห็น ด้วยตาตัวเอง ได้ทราบข่าวอัฐิของท่านกลายเป็นพระธาตุ นะ เราเชื่อไว้ก่อนแล้วแหละ เพราะท่านจริงจังมาก ขั้ววัตรปฏิบัติ เครื่องครัดทางธรรมวินัย แต่เรายังไม่ได้ ไปเห็นจริง ๆ ที่ว่าเป็นพระธาตุแล้วนะ เรายังไม่ไปเห็น แต่เราก็เชื่อไว้ล่วงหน้าอยู่แล้ว เพราะเชื่อปฏิบัติการดำเนิน ความสัตย์ ความจริงของท่าน เครื่องครัดในธรรมวินัยมาก

ลูกศิษย์ลูกหาอยู่ทางจังหวัดชลบุรี น้อยเมื่อไร ลูกศิษย์ลูกหาท่าน อาจารย์เก็งนี้ ทั้งพระทั้งอะไรนะ ประชาชนก็เยอะ พระก็เยอะ แล้วจาก นั้นก็ต่อเนืองกันไปเรื่อย ๆ พระกรรมฐานเราเกี่ยวโยงกัน ตั้งแต่โน้นละ ตั้งแต่ท่านอาจารย์เก็งไปเป็น รู้สึกจะเป็นครั้งแรกเลย ทางฝ่ายกรรมฐาน สายหลวงปู่มั่นลงไปทางเมืองชลฯ นะ มีท่านอาจารย์เก็ง จากนี้ก็องค์นั้นไป

๒๐

องค์นี้ไป ท่านอาจารย์เก็งเป็นหลักอยู่นั้นนาน โอ๊ย หลายปีนะ

เราไปพบกันอยู่ที่สกลนคร ที่ท่านมาเยี่ยมหลวงปู่มั่น พบกันกับเรา ที่สกลนคร ตอนนั้นท่านอยู่จังหวัดชลข อยู่นะ ท่านยังไม่มา ท่านมาเยี่ยม บ้านของท่านด้วยความจำเป็น แล้วก็มากราบพ่อแม่ครูจารย์มั่นเรา ก็ได้ พบกันกับเราที่สกลนคร จากนั้นท่านก็กลับไปเมืองชลข คือตอนนั้นท่าน ยังอยู่นั้น ท่านยังไม่มา ตอนแรกนี้ท่านถึงได้ย้ายมาทางสามผง ก็มา มรณภาพทางนี้ โห ท่านเป็นพระเด็ดเดี่ยวมากนะ แต่เรายังไม่ได้เข้าไปดูที่ สำนักของท่าน บางพระ ว่าอยู่บางพระ วังนั้นนะ จังหวัดชลข ผ่านไปผ่านมา หากไม่ได้เข้า ท่านอยู่จริง ๆ สำนักนั้นอยู่ที่ตรงไหน บอกแต่ว่าบางพระ เท่านั้นแหละ ท่านอยู่นาน แล้วแถวรอบ ๆ นั้นยังมีนะ แดกสาขาออกไป

พวกพระ พวกอะไรที่มารับการศึกษาจากท่าน เป็นลูกศิษย์ลูกหา ของท่าน กระจายออกไปตามเกาะตามอะไร ก็มีอยู่ทางนั้นนะ เราไป อะไร เขาเลยบอก นี่สำนักนี้เราลืมแล้วแหละ เราไปเห็นสำนัก นี้ก็ท่าน อาจารย์เก็ง ท่านมาสร้าง พาลูกศิษย์มาสร้างที่นี่ ไม่ใช่บางพระนะ แถว นั้นแหละเป็นเกาะอะไรไม่รู้ เราก็ไปชอกแซก มันก็ดื้อเหมือนกันนั้นแหละ ไปที่นั่นที่นี้เห็นหมด ท่านเป็นพระที่น่าเคารพมาก

พูดถึงเรื่องท่านอาจารย์เก็ง ท่านไปทำประโยชน์ทางเขตเมืองชลข เมืองชลข นี้มากที่สุด ดูว่าไม่ได้ไปทางระยองนะ ทราบว่าอยู่เขตเมืองชลข กว้างขวาง สำนักต่าง ๆ ออกจากท่านองค์เดียว มีลูกศิษย์ลูกหาไปตั้งสำนัก มีความเคารพเลื่อมใสบวชอยู่กับท่าน แล้วก็แยกออกไปตั้งหลายแห่ง จน กระทั่งทุกวันนี้ นี่ท่านอาจารย์เก็ง ทราบว่าอัฐิของท่านกลายเป็นพระธาตุ แล้ว แต่เรายังไม่ได้ไปเห็น แต่เราค่อนข้างจะเชื่อไว้แล้ว ถึงยังไม่เห็นก็ตาม

เพราะเชื่อปฏิปทาของท่าน เป็นคนเด็ดเดี่ยวจริงจังมากทุกอย่าง คล้ายคลึงกับนิสัยพ่อแม่ครูจารย์มั่นเรา นิสัยเด็ดเดี่ยวจริง ๆ ว่าอะไร เป็นอันนั้นเลยเถียว นี่ละหลวงปู่มั่นเราเป็นอย่างนั้น เด็ดเดี่ยว ว่าอะไร เป็นอันนั้น ท่านอาจารย์เก็งก็เหมือนกัน นิสัยแบบเดียวกัน มาพบก็

คุยกันสนิทสนมกันอยู่ กับท่านนะ

ตอนที่ได้อ่านพอสมควร ก็คือ ตอนที่ท่านมากราบเยี่ยมพ่อแม่ ครูจารย์มัน อยู่สกลนคร ท่านมาจากเมืองชลฯ มีลูกศิษย์ตาผ้าขาวมา คนหนึ่ง แล้วมีพระติดตามองค์เดียว เพราะท่านบอกท่านมาชั่วคราว แล้วท่านจะกลับ ท่านว่าฉัน กลับเมืองชลฯ ก็ได้คุยกันตรงนั้นแหละ ดู ลักษณะท่าทางของท่านสำคัญอยู่ จากนั้นก็ได้พบกันทางสามผงอีกทีหนึ่งนะ ตอนที่ท่านย้ายมาแล้ว ท่านแก่แล้ว ได้พบกันที่หนึ่ง ปีท่านอยู่สามผงเป็น อุปัชฌาย์ ญาติติมาอยู่นั้น ท่านอาจารย์สีลา ก็เสียแล้ว ท่านก็เสียแล้วแหละ

หลวงปู่บุดดา ถาวโร วัดกลางชูศรีเจริญสุข จ.สิงห์บุรี

หลวงปู่บุดดา อายุ ๑๐๐ ปีพอดี ผู้เฒ่าก็สำคัญ อยู่ถึง ๑๐๐ ปีที่พอแล้วละ เป็นว่าหลวงปู่บุดดา นี่เป็น พระสำคัญอยู่นะ ทางด้านจิตใจสำคัญอยู่ แต่ข้างนอก พวกนั้นเอาไปถลุงหมดแหละ พวกผีพวกเปรตนะ ทาง ภายนอกถูกเขาถลุงหมดแหละ ก็ผู้เฒ่าปล่อยแล้วนี่ ว่า อะไรก็ปล่อยไปเลย พวกนั้นก็สนุกถลุงแหละ คู่กันนะ กับเราก็คือ แต่ไม่ได้พูดธรรมะร่วมกันโดยเฉพาะ แต่พอเชื่อแนใจแล้ว

ผู้เฒ่านี้เป็นพระสำคัญ ในสำนักนโหวหารพูดอะไรออกมา มันก็ แปลก ๆ อยู่ มันแปลกมาจากใจนั้นละ จะแปลกมาจากไหน ใจไม่แปลก มันก็ไม่แปลก ถ้าใจแปลก มันแปลกทั้งนั้นนะ กิริยาแสดงออกมันแปลก มันแปลกออกมาจากหัวใจนะ ผู้เฒ่าสำคัญอยู่องค์หนึ่ง

หลวงปู่ชอบ ฐานสโม เทวคามาใส่บาตร

ท่าน(หลวงปู่ชอบ) พูดถึงเรื่องที่ท่านกลับมาจากพม่า เรียกว่าเสียงเป็น เสียงตายมา ท่านว่าฉันนะ ก็เรียกว่าสม ท่านเป็นกรรมฐานกล้าหาญ นั้นเอง ตอนนั้นเป็นสงครามโลกครั้งที่สอง พวกทหารอังกฤษมาบ้วนเปียน

๒๒

อยู่ในเขตพม่า พอดีท่านบิณฑบาต กำลังนั่งให้พรเขาอยู่ พวกทหารอังกฤษเข้ามา เขาก็เลยมาถามพวกนี้ เขาไม่ไว้ใจว่าพระนี้เป็นพระไทย

เวลานั้นเหมือนกับว่าทางโน้นเป็นเข้าศึกกับไทยอยู่ พวกอังกฤษนะ ทางนี้ก็พูดรับรองยืนยัน ท่านมาตั้งแต่ก่อนสงครามโลกเกิด ท่านมาหลายปีแล้ว ท่านมาพักอยู่นาน ท่านไม่มีอะไร เขาก็ยังไม่แน่ใจ เขาดูแล้วดูเล่า พอกลับไป วันหลังเขามาอีก มาอีก เขายิ่งถาม หนักเข้า ๆ เห็นทำไม่ได้การ เขาจึงมาส่งท่าน กลัวว่าพวกอื่นมา จะหนักยิ่งกว่านี้ ดีไม่ดีฆ่าท่านเสีย เลยเอาท่านไปส่งใส่ทาง

ทางนี้ก็เส้นทางไปเมืองไทย เป็นทางที่พวกชายของเถื่อน พวกฝิ่น พวกอะไร เขามีทางพอเป็นด่าน ๆ พอไปได้ เขาก็ไปบอกทาง ให้ท่านจับต้นทางอันนี้ไว้ให้ดี ท่านสังเกตให้ดีนะ รอยพวกสัตว์ พวกเนื้อ พวกเสือ พวกช้าง มันผ่านไปผ่านมา ก็ให้สังเกตให้ดี ให้จับต้นทางให้ดี ถ้าผิดจากนี้แล้ว ท่านจะไปไหนไม่ได้เลย ดงใหญ่มาก เดินเป็นวันเป็นคืนเลยจะว่าไป ท่านก็พยายามจับทางนั้นละมา นี่ละที่นี้ก็มาสำคัญตอนที่เคยเล่าให้ฟังแล้วว่า วันนั้นท่านเปลี่ยมากจริง ๆ ท่านบอก ข้าวกี้ไม่ได้ฉัน แล้วก็เดินทั้งวันด้วย เปลี่ยมาก ท่านเลยรำพึงในใจ ท่านเล่าให้ฟังนะที่มันถนัดชัดเจนมามาก

พอมาถึงที่นั่นเปลี่ยเป็นกำลัง ก้าวขาจะไม่ออกแล้ว ยังไงกัน แต่ก่อนตั้งแต่เราอยู่เป็นปกติ เทวบุตรเทวดา ก็มาเกี่ยวข้องกับเราอยู่เสมอ ท่านนึกในใจ แต่เวลานี้เรากำลังจะเป็นจะตาย เทวบุตรเทวดาทำไมใจดำน้ำขุ่นเอาหนักหนา พระกำลังจะตายก็ไม่เหลียวแลกันบ้างเลยยังงัยกัน ท่านนึกอย่างนี้ คือท่านอดอาหาร ท่านไม่ได้ฉันอาหาร ไปอีกดูไม่ถึง ๓๐ นาทีนะปรากฏว่า ถ้าว่าอย่างนานก็ระยะนี้ ท่านก็เดินไป ๆ ดงข้างล่างมันโล่ง ๆ หน่อย ข้างบนมันมืดหนาไปหมดด้วยไปไม้ ข้างล่างมองเห็นโล่ง ๆ

ท่านมองไปเห็นบุรุษคนหนึ่งนั่งจบบอาหารอยู่ เลยมองไป อ้าว นี่คนจะใส่บาตรหน้า ก็คงอันนี้เป็นดงทั้งดงไม่มีผู้มีคน คน ๆ นี้ เขามาจากไหน

ถึงมาใส่บาตรเราน้ำ ท่านก็เดินไป พอเดินไปถึงนั้น เขาก็บอกว่านิมนต์ ท่านพักที่นี้ก่อน ขอใส่บาตรท่าน โยมมาจากไหน ท่านถาม มาจากโน้น ชี้นิ้วสูง ๆ โนน ไม่ได้บอกว่ามาจากบ้านนั้นบ้านนี้ มาจากโน้นชี้ไปสูง ๆ เขาก็เตรียมจะใส่ ท่านก็เลยปลดเปลื้องอะไรออก เอาบาตรออกรับเขา

แล้วเขาก็บอกว่าไม่เป็นไรแหละ ท่านจะถึงเมืองไทยในวันนี้แหละ นิมนต์ฉันบิณฑบาตเสียก่อนค่อยไป จะถึงเมืองไทยในวันนี้แหละ เขาว่าอย่างงั้นนะ แล้วแต่งเนื้อแต่งตัว ก็เหมือนทางคนไทยเราแต่ง วางงั้นนะ แต่ดูลักษณะท่าทาง อู๊ย เป็นสง่าราศีทุกอย่าง คน ๆ เดียวผู้ชาย อายุจะประมาณสัก ๓๐ นี้ กะว่าประมาณนั้น พอท่านเตรียมบาตรออกไป เขาก็มาใส่บาตร พอเข้ามาใกล้ ๆ ไม่ใช่กลิ่นธรรมา กลิ่นแป้งขึ้นมา

อ้อ นี่พวกเทพใส่บาตรเรา ท่านนึกในใจ ใส่บาตรนั้นของพอดิบพอดีนี้อันหนึ่งที่สำคัญมาก ท่านว่า อาหาร ท่านบอกมีปลา มีอะไรหลายอย่าง ไม่ใช่อย่างเดียว เขาใส่อย่างละพอดี ๆ เขาจัดใส่บาตรเสร็จเรียบร้อยแล้ว ท่านก็ให้พรเขา ให้พรแล้ว ที่นี้ผมจะลากลับบ้านแหละ บ้านโยมอยู่ไหนล่ะ อยู่โน้น ชี้ไปทางโน้นอีกแหละ ชี้นิ้วฟ้าโน่น

ที่นี้จับจ้องจะดูเขาจะเคลื่อนไหวไปไหนมาไหน พอรับบาตรแล้ว เขาไหว้เสร็จเรียบร้อย ให้พรเขาแล้ว เขาก็ไป มีต้นไม้ใหญ่ต้นหนึ่ง อยู่ข้าง ๆ นั้น พอไปนี้ เขาก็ไปลับต้นไม้ใหญ่ ที่นี้ยังจ้องใหญ่เลย เขาจะไปยังไง พอถึงต้นไม้ใหญ่แล้ว หายเงิบ ออกทางนี้ ดักดูก็ไม่เห็น ออกทางไหน ดักดูไม่เห็น หายเงิบเลย โอ๊ย เทวดาแล้วแหละ ท่านว่าอย่างงั้น ไม่เห็นเลย หายเงิบเลย นี่ท่านพูดเอง

แล้วก็มาฉันจังหัน จังหันนี้ก็เอาอีกแหละ ถ้าจะกินนั้นไปอีกก็ไม่ได้ อิ่มพอดีเลย ทุกสิ่งทุกอย่างเรียกว่าหมดทุกชิ้น พอดีทุกอัน ท่านว่าอย่างงั้น เอ้ มันทำไมถึงพอเหมาะพอสม ไม่ใช่เทวดาจะมาใส่ได้ยังไงอย่างนี้เอาอีกแหละ ต้องเทวดาแน่ ๆ วันนั้นรู้สึกว่ปีติยินดี ชาติขันธ์ก็มีกำลัง เดินมาถึงเมืองไทยในวันนั้น เข้าทางเมืองกาญจน์นะ ท่านมาทางเมืองกาญจน์

๒๔

นี่ท่านเล่าให้ฟัง เทพแหละไม่ใช่ใคร ท่านว่าอย่างนั้น อาหารการกิน หอมหวาน อาหารเอร็ดอร่อย ก็พวกปลาพวกอะไร ธรรมดา แต่ทำไม หรือว่าจะเป็นเพราะเราหิวมากก็ไม่ทราบ ถ้าว่าหิว เราก็เคยหิวนี่นะ ถ้าว่ากลืน มันก็แปลก ๆ อะไรก็แปลก ๆ ไปหมดนี่นะ ท่านว่าอย่างนั้น นี่ ท่านเล่าให้ฟังเป็นกันเอง ทุกอย่างท่านเล่ามาฟังนะ กับพวกเทพรู้สึกท่านชำนาญอยู่มาก ท่านอาจารย์ฝัน หนึ่ง ท่านอาจารย์ชอบ หนึ่ง ยกพ่อแม่ ครูจารย์มัน เราเสีย เหล่านี้รู้สึกเด่น ๆ ทั้งหมด

ท่านอาจารย์ชอบห้องคี่หนึ่งเด่นมาก เวลาท่านไปพักอยู่ทาง เชียงใหม่ก็เหมือนกัน พูดถึงเรื่องพวกเทพ พวกอะไร เขามาฟังเทศน์ ฟังธรรม เขามาขับกล่อมท่านก็มี ท่านว่านะ ขับกล่อมตามประสาของเทพ เขานั้นแหละ ขับกล่อมเป็นลักษณะเหมือนเพลง แต่ไม่ใช่เพลงท่านว่า อย่างนั้นนะ เป็นเรื่องของเทพ ท่านว่า เขานั้น เขาไม่ได้มีเรื่องโลก สงสารมาเจือปน กิริยาอาการที่เขาแสดงออก เขาแสดงออกด้วยความ ปลื้มปิติในครุบาอาจารย์ ในธรรมทั้งหลายของเราต่างหาก ที่เขาแสดง อาการอย่างนั้นออกมา แต่ถ้าทางโลกแล้วก็เรียกว่า แสดงความรื่นเริงกัน แบบมหรสพครบกันไปอย่างนั้นแหละนะ แต่ไม่เป็นอย่างนั้น ท่านเล่า ให้ฟัง นี่พูดถึงเรื่องเทพนะ นี่อัฐิของท่านได้ทราบว่าเป็นพระธาตุแล้ว ใสเป็นแก้วไปเลย แต่เรายังไม่ได้ไปดู มีโอกาสเราถึงจะไปดูอัฐิ

หลวงปู่พรหม จิรปัญญา วิดประสิทธิธรรม จ.อุดรธานี

หลวงปู่พรหม นี้ได้พูดกันอยู่ที่บ้านนาหมื่น อันนี้ ท่านก็เล่าให้ฟัง ชัดเจนมากนี่ก็ดี เวลาเจียบ ๆ วันไหน ไม่ได้ขึ้นหาพ่อแม่ครูจารย์มัน ก็แอบไปหาท่าน คุยกัน สองต่อสองทุกคืน คุยสนุกสนาน ท่านพูดให้ฟังทุกแง่ ทุกมุมในการปฏิบัติธรรมของท่าน นี่ท่านก็ผ่านที่เชียงใหม่ ท่านผ่านมานานแล้วนี่ ก็รู้ได้อย่างชัดเจนละซี ท่านเล่า

ให้ฟัง ถึงเรายังไม่รู้ชื่อไหนชื่อไหนอะไร ทางปริยัติทางอะไร มันก็เข้ากันได้ ๆ
ลงใจทันที นี่อัฐิของท่านกลายเป็นพระธาตุ

หลวงปู่ขาว อนาลโย วัดถ้ำกลองเพล จ.อุดรธานี

องค์ที่เราชัดเจน ก็มีแต่ลูกศิษย์หลวงปู่มั่นทั้งนั้น
ที่ระบุนามออกมา มีแต่ลูกศิษย์หลวงปู่มั่นทั้งนั้น แต่
ไม่ทราบว่าจุดไหน ๆ ที่ท่านสำเร็จที่นั่นที่นี่ จำได้แต่
หลวงปู่ขาวท่านเล่าให้ฟัง เพราะนั่นชัฏกันเสียเต็มเหนี่ยว
จึงได้รู้เรื่องหมดละซี ท่านบอกจนกระทั่งสถานที่ ที่จุด
เฉพาะเสียด้วยนะ ท่านบอกว่า โรงขอด อำเภอพร้าวน้ำ
ท่าไปสำเร็จ (บรรลุนิพพาน) อยู่ที่นั่น

ท่านเดินออกไป ท่านไปอาบน้ำ ท่านว่าอย่างนั้นนะ ไปเห็นข้าวเขากำลังสุก เขียวก็มี กำลังพอกทำข้าวเม่านี่ก็มี อ่อนนุ่มก็มี ท่านก็ดู นี่ละ
ธรรมะจะได้ไปตามนั้น ข้าวมีหลายประเภท คนที่มีบารมีแก่กล้าแล้ว
ก็เหมือนข้าวสุก ไม่เป็นอื่น จะสุกโดยถ่ายเดียว ผู้ที่บารมีลดลงมาก็เป็น
อย่างนี้ ๆ ท่านไล่ลงไปนะ ข้าวประเภทลดกันลงมา ก็บารมีอยู่ในขั้นนี้ ๆ
ท่านไล่ไปจนกระทั่งลงถึงรากถึงโคน ที่มันเป็นดอกเป็นผลไปแล้วก็เป็น
ที่อยู่กับต้นมีแต่ใบเฉย ๆ มันคอยจะตายอยู่กับต้นก็มี ไซ้ใหม่ละ ในต้นข้าว
ต้นนั้นแหละ ที่เป็นดอกเป็นผลไปแล้วก็มี ที่รองกันลงมาก็มี ที่ฝังอยู่กับ
โคนของมันก็มี คอยแต่จะตาย

ท่านพิจารณาไป จิตของเรามันเริ่มแรกมาตั้งแต่ต้น ๆ ขึ้นไปเรื่อย ๆ
เมื่อได้รับการบำรุงเสมอ ก็เป็นอย่างนี้ ๆ ท่านพิจารณา อาบน้ำก็มีแต่อันนี้
เป็นอารมณ์ ท่านว่าอย่างนั้นนะ อาบน้ำเสร็จ มันไม่เสร็จท่านว่า เข้าห้อง
ไปที่นั่งภาวนาเลย เอาอันนี้เข้ามาเป็นสนามมวดยเลยชัฏกัน เลยผิงขึ้น
ในคืนวันนั้น อย่างนั้นแหละธรรมะอัตโนมัตติ ท่านเล่าให้ฟัง นั่นเห็นไหม
สติปัญญาอัตโนมัตติ ขึ้นสติปัญญาอัตโนมัตติแล้ว เดินไปไหนเป็นธรรม

๒๖

ทั้งหมดนะ ธรรมะจะก้าวหน้าเข้ามา เป็นธรรม ๆ ทั้งหมด

ถ้าเวลาจิตมันเป็นกิเลส กิเลสเต็มตัวแล้ว ไปไหนเป็นกิเลสทั้งนั้น เต็มตัว ๆ ที่นี้เวลาจิตได้ก้าวออกสู่ธรรมแล้วก็แบบเดียวกัน ไม่ได้ผิดกัน แม้เปอร์เซ็นต์เดียว เวลากิเลสมีกำลังกล้านี้ มันเป็นอัตโนมัตติ หมุนของมัน ต่อสัตว์โลกทั่วแดนโลกธาตุ ไม่มีต้นมีปลาย มันหมุนของมันอยู่อย่างนั้น คิดแยบออกไปเป็นแล้ว เพราะกิเลสดันออกให้คิด คิดออกไปก็เป็นกิเลส เป็นดอกเป็นผลของกิเลสทั้งนั้น ๆ เป็นปรกติของสัตว์โลก เมื่อไม่มีอะไรแทรกขึ้นมา ก็ไม่มีคู่แข่งละซี เมื่อมีธรรมแทรกขึ้นมา ธรรมก็เป็นคู่แข่ง เข้าไปเรื่อยจนกลายเป็นธรรมอัตโนมัตติเหมือนกัน

อำนาจจิตอัศจรรย์ของท่านอาจารย์ฝั้น อาจารย์โร

บรรดาครูบาอาจารย์นี้ ท่านอาจารย์ฝั้น นี่ที่หน้าเคารพ น่ารัก น่ากราบไหว้บูชาทุกอย่าง เราชักท่านนะ ไม่เพียงแต่ ความเคารพเลื่อมใส ยังรักท่านอีก โอ๊ย หายากนะ พูดถึงเรื่องกำลังจิตนี้สำคัญมาก

ท่านอาจารย์ฝั้นกำลังใจสำคัญ ท่านพูดให้ฟัง ท่าน ยังหวาดเสียวอยู่นะ เราไม่ลืม ปีสงครามโลก เขามา ทิ้งระเบิดที่สถานีรถไฟโคราช สถานีใหญ่ นั่น พวกนายทหารเขาก็เข้ามา หาท่าน ท่านพูดดูเป็นลักษณะตื่นตื่นหวาดเสียว มันเปลวไปได้ยังเง ท่านว่าอย่างนั้น เขามาพูด เราก็ฟังนิ่ง ๆ ก็เท่าที่รับเขานั้นแหละ

คือถึงเวลาประมาณ ๖ หุ่่มล่วงไปแล้ว เครื่องบินใหญ่จะมา แล้วเขา จะมาโยนระเบิดลงที่สถานีรถไฟ มันแหลกหมดแล้ว เขามาทุกคืน มา โยนระเบิดลงตรงนั้น พอเรานิ่ง ๆ แล้ว เขาก็ว่าเรารับ เรารับในใจจริง ๆ นะ นี่ซี มันน่าคิดเอามากมาย มันก็มาดลบันดาล ท่านว่าอย่างนั้นนะ

พอถึงเวลาแล้ว เราก็ไปเดินจงกรม ถ้าเครื่องบินมาจะเพ่งเครื่องบิน เพ่งแล้วมันต้องตก ตกคนอยู่นั้นตายหมด ถ้าเพ่งยังงั้นมันต้องตก พอจิต

๒๗

เพิ่งบึ่งนี้ก็ลงตุ้มเลย แล้วคนอยู่นั้นตายหมด อะไรตายหมด คนตายหมด นี่ซิ มันทำไมระลึกไม่ได้ มันแปลกเอาเหลือเกินท่านว่า พุดแบบตื่นเต็นนะ อู๊ย นำหวาดเสียวเหลือเกิน แล้วก็ดลบันดาล คือนวันนั้นเครื่องบินไม่มา แปลกอยู่ มันมาทุกคืนจนกระทั่งนายทหารเขาอยู่ไม่ได้ เขาวิ่งมาหาท่าน มาแล้ว ท่านก็หนึ่ง ๆ ก็แสดงว่าปลงใจจะช่วยเขา

ที่นี้เวลาประมาณสัก ๕ ทุ่ม ท่านก็ลงเดินจงกรม คอยดูเหตุการณ์ ฟังซิ ท่านพุดเองนะ คอยดูเหตุการณ์อยู่ที่วัดศรีทธาวรม ตอนนั้นท่าน อยู่วัดศรีทธาวรม ที่นี้ก็พอดีเข้ามา ก็เดินจงกรมสังเกตเหตุการณ์ต่าง ๆ เจียบ ๆ ไปเลย จนกระทั่งตี ๒ ท่านถึงออกจากทางจงกรมมา เรื่องก็เลย เจียบไปเลย ฟังมาระลึกได้ที่หลัง โห้ย นำหวาดเสียวจริง ๆ เครื่องบินตก คนตายสักเท่าไร เราไม่ได้คิดอะไรเลย ทำไมเป็นอย่างนั้น

ท่านพุดด้วยความเสียใจ คือตอนนั้นระลึกไม่ได้เลย นี่สำคัญ ถ้ามา เอาจริง ๆ นะ นั้นนะเห็นใหม่กำลังจิตของท่าน มันบันดาลบันดาล วันนั้น เครื่องบินก็ไม่มา ทั้ง ๆ ที่มันมาทุกคืน ๖ ทุ่มลวงไปแล้วมา ฟังเสียงสนั่น ห้วนไหวละ ระเบิดเขาลง เครื่องบินแต่ก่อนมัน ๔ เครื่องยนต์ ไม่ได้เหมือน ทุกวันนี้ นะ มากก็ได้ยิน ท่านยืนรอเหตุการณ์อยู่แล้ว ถ้ามาท่านก็จะเพ่ง ถ้าเพ่งก็ตุ้มเลย แล้วคนในนั้นมีเท่าไร ตายหมดเลยท่านว่า อู๊ย เสียว เหลือเกินตรงนี้ ท่านพุดแบบตื่นเต็น แบบเสียอกเสียใจมากทีเดียว แต่ก็ ไม่เป็นไรแล้วแหละ ผ่านไป

นี่ละอำนาจของจิต ท่านเชื่อขนาดไหน เชื่อความรู้ของท่าน มานี้ พอเพ่งผางนี้ลงเลยท่านว่า อย่างนั้นแหละอำนาจของจิต อย่างไปขึ้น เครื่องบินท่านก็เล่าให้ฟัง ตอนไปเผาศพหลวงปู่มั่น ขึ้นเครื่องบินไปเผาศพ นั้น เขาเอาเครื่องบินมาลงรับจ้าง เราก็อพจำได้ว่า ๒ นาที่ต่อ ๔๒ บาท ขึ้นสองนาที่ลง ๆ เสร็จแล้วเขาก็มาขอให้เราขึ้น เขาไม่เอาค่าจ้าง มานิมนต์ให้ขึ้นเลย โอ๊ย ขึ้นไปอะไรละ ก็ขึ้นไปชมดินฟ้าอากาศเฉย ๆ แหละ พาไปเที่ยวแถวนี้แหละ เขาก็มานิมนต์ท่าน ตกลงใจก็เลยไปท่านว่า ที่นี้

๒๘

พอไปแล้ว เขาไม่ได้อยู่แถวนี้ละซิ ฟาดนู่นถึงร้อยเอ็ด มหาสารคาม อุบล
เขาไม่ได้พากลับง่าย ๆ เทียบตระเวนเสียแหลกหมด เราก็ดูดินฟ้าอากาศไป
นี่ท่านมาพูดถึงกระแสจิตนะ ส่งจิตดูไปธรรมดา ๆ ไม่เข้าห้องเครื่อง
ถ้าจิตเข้าบับ พอจ่อบับนี้จะลงเลย และตายทั้งเขาทั้งเรา เวลาตาย ตาย
ทั้งเขาทั้งเรา เราตัวเก่ง ๆ ก็ตาย เราตัวเก่งนี้ก็ตายท่านว่านั่น ท่าน
บอกว่าเวลาผ่านเครื่องไปนี้ ท่านจะส่งจิตธรรมดาทั่ว ๆ ไป ก็เป็นธรรมดา
พอเพ่งบับนี้ มันจะพุ่งเลยพุ่งเลย ท่านถึงบอกว่าต้องระวัง เครื่องเหล่านี้
จิตจะไม่เข้าเลย จิตสายไปธรรมดา ดูโน่นดูนี่ไปธรรมดา เขาไปเที่ยวจน
กระทั่งเมืองอุบล โน่นแหละ ไม่ทราบก็หาที่ ไปนานแสนนานกว่าจะกลับมา
ท่านพูดถึงเรื่องจิต ไปไหนจิตเราจะไม่เข้าเลยห้องเครื่องเขา ส่งไป
ธรรมดา ดูธรรมดาเหมือนทั่ว ๆ ไป ถ้าส่งไปนั้นไม่ได้ ท่านพูดตรงนี้
สำคัญมากนะ ถ้าส่งไปนั้นแล้วก็พุ่งเลย พุ่งทั้งเขาทั้งเรา ตายทั้งเขาทั้งเรา

หลวงปู่หล้า ชันติธโร วัดป่าบ้านนาเกิน จ.อุตรธานี

ท่านอาจารย์องค์นี้ ท่านมีคุณธรรมสูงมาก หน้า
กราบไหว้บูชา แต่ท่านเสียไปได้ราว ๔-๕ ปีแล้ว เวลา
ท่านจะจากชั้นนี้ไป ก็ทราบว่าจะไม่ให้ใครรบกวนภัยกับท่าน
มาก เป็นกังวลไม่สบาย ท่านขอตายอย่างเรียบง่ายแบบ
กรรมฐานตาย จึงเป็นความตายที่เต็มภูมิของพระปฏิบัติ
ไม่เก้อหงอนรบกวน

เวลาประชุมเพลิงท่าน ก็ทราบว่าพระผู้ใหญ่ทั้งหลายไม่ค่อยทราบกัน
เลย เนื่องจากท่านไม่ให้บอกใครให้ยุ่งไปมาก รุ่งเปล่า ๆ รุ่งกับคนตาย
หมดราคาค่างวดแล้วไม่ค่อยเกิดประโยชน์ เหมือนรุ่มกับคนเป็น ท่านพูด
อย่างสบายง่าย ๆ อย่างนี้เอง ใครจึงไม่กล้าขัดขืนคำท่าน ประการหนึ่ง
ก็เป็นคำท่านสั่งเสียด้วยใจจริงด้วย กลัวเป็นบาปถ้าขืนคำท่าน แม้ว่าท่าน
ยังมีชีวิตอยู่

ผู้เขียน (หลวงตา) ก็เคยได้ไปพักอาศัยอยู่กับท่าน ในเขาลี้กราวครึ่งเดือน ที่ท่านพักอยู่นั้นเป็นป่าเขา อาศัยอยู่กับชาวไร่บิณฑบาตพอเป็นไปวันหนึ่ง ๆ ทราบว่าท่านจำพรรษาที่นั่น หลายพรรษาเหมือนกัน ที่นั่นผู้เขียนเคยตั้งเวลาดู ตอนออกเดินทางกลับจากที่พักท่านออกมาหมู่บ้าน กว่าจะพ้นจากป่าก็เป็นเวลา ๓ ชั่วโมง ๒๐ นาทีพอดี จนถึงหมู่บ้านก็ร่วม ๔ ชั่วโมง

ชื่อท่านว่า ท่านอาจารย์หล้า ภูมิลำเนาเดิมอยู่เวียงจันทน์ นับแต่อุปสมบทแล้ว ท่านเลยอยู่ฝั่งไทยตลอดมาจนวันมรณภาพ เพราะทางฝั่งไทยมีหมู่คณะและครูอาจารย์ทางฝ่ายปฏิบัติมาก การบำเพ็ญสมณธรรมท่านมีนิสัยเด็ดเดี่ยวอาจหาญ ชอบอยู่และไปคนเดียว อย่างมากก็มีตาปะขาวไปด้วยเพียงคนเดียว ท่านมีนิสัยชอบรู้อะไรแปลก ๆ ได้ดี คือ พวกกายทิพย์ มีเทวดา เป็นต้น พวกนี้เคารพรักท่านมาก ท่านว่าท่านพักอยู่ที่ไหน มักมีพวกนี้ไปอารักขาอยู่เสมอ

ท่านมีนิสัยมักน้อย สันโดษมากตลอดมา และไม่ชอบออกสังคมคือ หมุ่มมาก ชอบอยู่แต่ป่าแต่เขา กับพวกชาวไร่ ชาวป่า ชาวเขา เป็นปกติตลอดมา ท่านมีคุณธรรมสูง นำเคารพบูชามาก คุณธรรมทางสมาธิปัญญา รู้สึกว่าท่านคล่องแคล่วมาก แต่ผู้คนพระเถระส่วนมากไม่ค่อยทราบเรื่องนี้มากนัก เพราะท่านไม่ค่อยแสดงตัว มีเพียงผู้ที่เคยใกล้ชิดที่ท่านที่ทราบกันได้ดี

ราว พ.ศ. ๒๔๙๓ ที่ผู้เขียนไปอาศัยอยู่กับท่าน ได้มีโอกาสศึกษาเรียนถามธรรมท่าน รู้สึกว่าซาบซึ้งใจมาก ท่านอธิบายปัจจัยการ คือ อวิชชา ได้ดีละเอียดล่อออกมา ยากจะมีผู้อธิบายได้อย่างท่าน เพราะปัจจัยการเป็นธรรมละเอียดสุขุมมาก ต้องเป็นผู้ผ่านการปฏิบัติภาคจิตตภาวนาอย่างชำชอง จึงจะสามารถอธิบายได้โดยละเอียดถูกต้อง

เนื่องจากปัจจัยการหรืออวิชชา เป็นกิเลสประเภทละเอียดมาก ต้องเป็นวิสัยของปัญญาวิปัสสนาขั้นละเอียดเท่า ๆ กัน จึงจะสามารถค้นพบและถอดถอนตัวปัจจัยการ คือ อวิชชาจริงได้ และอธิบายได้อย่างถูกต้อง ท่านอาจารย์องค์นี้ เป็นผู้หนึ่งที่อธิบาย อวิชชา ปัจจัยการ ได้โดย

๓๐

ละเอียดสุขุม เกินความสามารถของผู้เขียนจะนำมาอธิบายในที่นี้ได้ จึงขอผ่านไปด้วยความเสียดาย

ท่านอาจารย์องค์นี้ ท่านเริ่มฉันหนเดียว และ เทียบกรรมฐาน อยู่ตามป่าตามเขากับท่านพระอาจารย์มั่น ท่านพระอาจารย์เสาร์ มาแต่ เริ่มอุปสมบทจนถึงวันมรณภาพ ไม่เคยลดละชั่ววัตรปฏิบัติและความ เพียรทางใจตลอดมา นับว่าเป็นอาจารย์ที่เหนียวแน่นทางธรรมาปฏิบัติ ที่หายากองค์หนึ่งในสมัยปัจจุบัน ควรเป็นคติตัวอย่างแก่ท่านผู้สนใจ ปฏิบัติทั้งหลาย ได้เป็นอย่างดี

หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ วัดคอยแม่บึง จ.เชียงใหม่

* หลวงปู่แหวน ท่านสูบบุหรี่ด้วยเบงก์ ๕๐๐

ลูกศิษย์: นึกถึงท่านอาจารย์เทศน์ถึงหลวงปู่แหวน ท่านสูบบุหรี่ ที่ว่าเอาเบงก์ ๕๐๐ พันแล้วสูบ

หลวงตา: นั้นละเห็นไหม คือท่านวางตามหลักธรรมชาติ ไม่ให้สมมุติเข้าไปเกี่ยวข้องกับจิต ว่าเป็นโทษเป็นคุณอะไรเลย ท่านทำเป็นกรณีพิเศษ ให้โลกทั้งหลายได้เห็น ท่านเอาธนบัตรใบละห้าร้อย อยู่ ๆ ท่านก็เอามามวนบุหรี่ เสร็จแล้ว ท่านก็จุดไฟสูบเฉย ไม่สนใจกับใครนะ นั่นใครจะไปว่า ท่านเป็นอาบัติ ไม่ได้นะ

คือนี้เป็นกิริยาสมมุติ ท่านใช้ให้สมมุติทั้งหลายได้เห็น ถ้าท่านไม่ทำใครก็ไม่เห็น คือวิมุตติจิตนั้นหมดแล้ว เรื่องสมมุติที่จะเข้าไปอาจเอื้อมถึงไม่มีเลย คำว่าสมมุติโดยประการทั้งปวง เช่น โทษคุณเหล่านี้เป็นสมมุติทั้งหมด อันนั้นเลยหมดแล้ว เช่นอย่างสูบบุหรี่ ท่านสูบบุหรี่ด้วยธนบัตรใบละห้าร้อย ท่านก็สูบเฉย ท่านไม่มีอะไรนะ พวกดูข้างหลังเป็นบ้าตาจ้องเลยละ ท่านเฉย ท่านไม่สนใจ คือให้ดู

แต่ก่อนใครจะรักษาพระวินัยเคร่งครัดยิ่งกว่าท่าน บทเวลาท่านออก

ที่ออกจากหลักกรรมหลักวินัย ที่เป็นสมมุติทั้งหมดอยู่ข้างบน แล้วก็
มาเกี่ยวข้องกับสมมุตินี้ เอาธนบัตรใบละห้าร้อยมาสูบบหรี่เฉย

นี่ใครจะมาว่าท่านเป็นอาบัติไม่ได้ละ คือธรรมชาติมันเลยทุกอย่างแล้ว
ท่านรักษาเป็นชนบประเพณีอันดีงาม ในระหว่างชั้นยังมีชีวิตอยู่เท่านั้น
แหละ เวลาท่านจะแสดงออกมาในกรณีพิเศษ ท่านก็เอาธนบัตรใบละ
ห้าร้อยมามวนแล้วสูบเฉยสบายเลย อย่างงั้นแล้วเห็นใหม่ละ คืออันนั้นเลย
ทุกอย่างแล้ว ขึ้นชื่อว่าสมมุติ ไม่มีสมมุติใดแม้เม็ดหินเม็ดทรายจะไปแทรก
จิตที่บริสุทธิ์เต็มที่แล้วนั้นได้เลย ที่นี้โลกไม่เห็นละซิ ท่านจึงแสดงให้เห็น

* ปัญหา ถ้าไม่รู้ถามไม่ได้

หลวงตา : ได้ยินไม่ใช่หรือที่หลวงตาไปหาท่าน ชัดกันเต็มเหนี่ยว

ลูกศิษย์ : พ่อแม่ครูอาจารย์เล่าให้ฟังอยู่ครับ ว่าเข้าไป ให้คนอื่น
ออกหมด แล้วอยู่สองต่อสองกับท่าน พ่อแม่ครูอาจารย์ว่า ถ้าคนไม่เป็น
เรื่องนี้จะถามไม่ได้คำถามนี้ ถามแล้วจะตอบไม่ได้ด้วย

หลวงตา : คือ ปัญหา ถ้าไม่รู้จริง ๆ จะถามไม่ได้ว่างั้นเลย เอ้า
ถ้าไม่รู้จริง ๆ อันนั้นก็ตอบไม่ได้ เมื่อถามผิงเข้าไปที่รู้อยู่แล้ว มันก็ออก
รับกันผิงเลย เราไม่ลืมนะ เพราะเราพยายามจะเข้าไปหาท่าน ชื่อเสียงท่าน
ร่ำลือมานานแล้ว ไม่ว่าท่านว่าเรา ถ้าพูดถึงเรื่องทิวิมานะ มันก็เหมือนกัน
จะไม่เชื่อสู่มสู่มหัวว่างั้นเถอะนะ จะเชื่อโดยหลักความจริงต่อกัน

เวลาเราไปที่แรก ไปที่ไร่นีคนรุมมาเลย ตกลงก็ได้เข้าเฝ้าท่านพร้อม
กันหมด ก็ไม่มีเวลาจะถามธรรมะ ไปที่ไรก็เป็นอย่างนั้นทุกที่ เราจึงตั้ง
โปรแกรมใหม่ ไปคราวนี้จะไม่ให้ใครทราบ จะไม่ให้ใครเข้าไป คือธรรมดา
นั้นเข้าหาท่านไม่ได้ พวกเปรตผีอยู่นั้นมันกั้นทาง เข้าไม่ได้ แต่เราไปนี้
เปรตมันกลัวเรา เข้าใจใหม่ เปรตโดดไปอยู่ภูเขาลูกไหนก็ไม่ทราบ

พอเราไปบ๊ีบ เขาก็รุมมาหมด เพราะรถจอดอยู่ไม่ทราบว่าเป็นคัน รถ
บัสใหญ่ พอเห็นเรามา เขาก็มีหวังแล้ว เขาก็รุมมาเลย เออมานี้ นี่นะ
ให้เราไปหาท่านเสียก่อน เราเข้าไปหาท่านโดยเฉพาะในห้องเรียบร้อยแล้ว

๓๒

พอเสร็จธุระแล้วเราออกมา เราจะให้สัญญาณ แล้วเข้าหาท่านได้ด้วยกันทั้งหมดนั้นแหละ เขาพอใจแตกฮือกลับหมดเลย ก็เหลือแต่เราคนเดียว บ๊ีบเข้าเลย เอากันตรงนั้นแหละนะ พวกนั้นเขาตายใจแล้ว ได้รับความสัญญาแน่นอนจากเราแล้ว เวลาเราออกจากนั้น เราจะให้สัญญาณแล้วเข้ามาหาท่าน จะได้เข้าทั่วหน้ากันหมด นั้นแหละ เขาเข้าใจแล้วก็พรีบอออกหมดเลย เราก็บ๊ีบเข้าเลย เขาก็ช้ดกันเลยไม่ได้ถอยนะ คือไม่ได้ร้อเลย มวยก็ไม่ได้ไหว้ครูว่างั้นเถอะ ต่อยเลยปั้ง ๆ

ถามสองประโยค ไม่ถามมากนะ ประโยคสำคัญ ๆ ใส่บ๊ีบเข้าไป ท่านก็ผางออกมาเลย นั้นเห็นใหม่ละ ถ้ารู้แล้วก็ไม่ยากนะ ผางออกมาเลย เราก็ดูนาฬิกาของเรา ๑๐ นาที ประโยคนี้ะ เราหายสงสัยเรียบร้อยแล้ว พอท่านจบลงบ๊ีบ ประโยคที่สองก็เข้า ทีนี้เด็ด เจียบขาดเลย พอประโยคที่สองเข้าบ๊ีบ ท่านก็ผางออกมาเลยคราวนี้ ฟาดถึง ๔๕ นาที เวลาท่านพูดนี้ไหลเลยนะ ฟุง ๆ ๆ ตั้งแต่เริ่มต้นถึง ๔๕ นาที รวมแล้วกับคราวก่อน ๑๐ นาที ก็เป็น ๕๕ นาที

นี่แหละที่ได้คุยกับท่านอย่างถึงใจทุกอย่าง โอ้ย เหมือนคนทะเลาะกันนะ คือธรรมชาติของท่าน เทียบกับน้ำที่สะอาดสุดยอด ชั่งไว้ในตุ่มใหญ่ หรือว่าในถังใหญ่นี้ ท่านไม่เคยเปิด เปิดออกมาที่ไหน ๆ ก็ไม่สมควรแก่น้ำประเภทนี้ ท่านก็ต้องปิดไว้อย่างนั้นตลอดมา ใครไปหาท่าน เกี่ยวข้องกับท่านที่จะเปิดน้ำถังนี้ มันก็ไม่มี ท่านก็ปิดไว้อย่างนั้น ๆ แหละ เหมือนกับว่าหุหนวกตาบอดไปกับเขา พอเราไปนี่ก็เรียกว่า เราเปิดก็อกใหญ่ ว่างั้นเถอะ พอไปก็เปิดนี้ก็ไหลซ่า ช้ดกันนี้เอากันเต็มเหนี่ยวเลย ๔๕ นาที

พอจบลง ท่านขึ้นอีกนะ เอา ที่พูดไปทั้งหมดนี้ ถ้าท่านมหาเห็นว่า ยังผิดอยู่ที่ตรงไหน คลาดเคลื่อนอยู่ที่ตรงไหน ไม่เป็นที่ลงใจ เอ้า ให้ถามมาท่านว่าอย่างนั้นนะ เอ้าให้ถามมา กระผมหาธรรมชาติประเภทนี้แหละ เราว่างั้น ฟังเสียงท่านหัวเราะ ฮ่า ๆ ๆ ๆ โห ตัวแดงหมดนะ ตัวท่าน

แดงหมด นั่นแหละธรรมที่ไม่เคยได้เปิด เข้าใจใหม่ พอเปิดนี้ ออก
รอบด้านเลย ผิง ๆ ตัวแดงหมด พลังของธรรมพุ่ง ๆ ๆ ตัวแดงเหมือน
คนโกรธ คนเคียดแค้นให้กันอย่างสุดขีด ว้างนั้นเถอะ

นี่แหละธรรมะออกอย่างสุดขีด ไม่มีกิเลสแม้เม็ดหินเม็ดทรายเข้า
แทรกเลย มีแต่พลังธรรมล้วน ๆ ออกผาง ๆ ๆ นี่แหละธรรมล้วน ๆ
จะทำยังไงให้มีกิเลส ก็ไม่มี ถ้ายังมีอยู่ก็ไม่เรียกว่ากิเลสสิ้น เข้าใจใหม่
ทำยังไงก็ไม่มีกิเลส ก็มีแต่ธรรมล้วน ๆ โอ๊ย ท่านหัวเราะลั่น ฮ่า ๆ ๆ ๆ
อาจารย์องค์นั้นล่ะได้คุยกันแล้วยัง คุยธรรมะประเภทนี้ แล้วอาจารย์องค์
นั้นล่ะ ระบุชื่อด้วยนะ อาจารย์องค์นั้นล่ะได้คุยกันแล้วยัง แล้วอาจารย์
องค์นั้นล่ะ ระบุชื่อ ๆ องค์ไหนที่เราได้คุยแล้ว เราก็ก๊ราบเรียนท่าน ท่าน
ว่าเป็นยังไงล่ะ เราก็ก๊ราบเรียนท่าน ท่านก็เข้าใจ ๆ

องค์ไหนที่ไม่แน่ใจ เราก็บอกว่ายังไม่ได้คุยกันด้วยความสนิทสนม
ก็ไปอย่างนั้นเสีย เราไม่ได้บอกว่าจะไม่ได้คุย ยังไม่ได้สนิทสนม มีโอกาส
พอจะคุยกัน แล้วก็ผ่านไป ๆ โอ๊ย วันนั้นท่านดีใจสุดขีดนะ เพราะธรรมะ
ประเภทนี้ไม่เคยมีใครไปเปิดนี่นะ ท่านถึงออกเต็มเหนี่ยวเลย ตัวแดงหมด
พุ่ง ๆ ๆ ดีไม่ดีเรียกว่าจะพังไม่ทัน พุ่ง ๆ นั่นล่ะธรรมที่ท่านปิดเอาไว้
ในถังใหญ่ที่สะอาดสุดยอด น้ำอันนี้จะไปชำระล้างสิ่งใดก็ไม่สมควรแก่น้ำนี้
ก็ต้องเก็บเอาไว้ ๆ จะสงเคราะห์คนใด สั่งสอนคนใด ก็ไม่สมควรแก่ธรรม
ประเภทนี้ ประหนึ่งว่าท่านเหมือนไม่มี ที่นี้พอเราไป จะเป็นประเภทไหน
ก็ไม่ว่า ใส่ก็ผางเข้าเลย ดีถึงท่านเลย ถึงท่านแตกก็เอาใหญ่เลย ใส่เปรี้ยว
โอ๊ย วันนั้นท่านรื่นเริงจริง ๆ รู้สึกว่ารื่นเริงสุดขีด ตัวนี้แดงหมดเลย นี่พลัง
ของธรรมพุ่ง ๆ หัวเราะไม่หยุด ฮ่า ๆ ๆ เรื่อยทีเดียว ของเล่นเมื่อไร

ท่านพ่อลี ธัมมธโร วัดอโศการาม จ.สมุทรปราการ

ตั้งแต่ได้พบท่าน (ท่านพ่อลี) ครั้งแรกมาจนกระทั่งถึงบัดนี้ เพราะ
ท่านผู้ดีหายาก คนผู้ดีหายาก พระที่ดีหายาก ศาสดา คือ พระพุทธเจ้า

ยังเป็นผู้ที่หายาก ตั้งกับ ๆ กัลป์ ๆ ก็ไม่ได้ปรากฏแก่โลก แม้พระองค์เดียว ท่านผู้สันนิษฐานที่เรียกว่า สงฆ์ สรรณคจฺจามิ ซึ่งเป็นที่ฝากเป็นฝากตายของชาวพุทธ หรือเหล่าสัตว์ทั้งหลาย ก็เป็นสิ่งที่หายาก เพราะไม่มีในที่ทั่วไปเหมือนสิ่งทั้งหลาย

ท่านพ่อลี ท่านก็ได้อุตสาหะพยายาม บำเพ็ญคุณงามความดีมา เต็มเม็ดเต็มหน่วย ท่านมีนิสัยเด็ดเดี่ยวอาจหาญชาญชัยมากในการประพฤติปฏิบัติ และท่านเคยเป็นลูกศิษย์ของหลวงปู่มั่น มาตั้งแต่เริ่มแรก โนน จนกระทั่งได้พลัดพรากจากกัน ทั้งหลวงปู่มั่นและองค์ท่านเอง ก็เคยไปมาหาสู่กันอยู่เสมอ

เท่าที่ได้สังเกตในเวลาท่านไปกราบนมัสการหลวงปู่มั่น ที่วัดป่าหนองผือ นั้นรู้สึกว่ หลวงปู่มั่น ท่านแสดงอาการปรีชาเต็มไปด้วยความเมตตาอย่างมากมาย เห็นได้อย่างเด่นชัด แม้ท่านจะไม่ได้พักอยู่วัดป่าหนองผือ เป็นเวลานานก็ตาม แต่สถานที่ให้พักสำหรับท่านพ่อลีเรา นี้ ท่านเป็นผู้สั่งเอง ว่าให้ไปจัดที่นั่น ๆ คือในป่านอกบริเวณรั้ววัด ให้ท่านพ่อลีได้พักสบาย ๆ เพราะสงัดดีกว่าที่อื่น ๆ คำว่าที่นั่น ๆ นั้นหมายถึงในป่าลึก ๆ โนน แล้วก็สั่งผู้แสดงธรรม (หลวงตา) อยู่เวลานี้แล เป็นผู้ไปดูและจัดสถานที่ที่จะให้ท่านพัก หลังจากนั้นท่านยังตามไปดูสถานที่พักนั้นอีกด้วย

นี่ก็เป็นเหตุให้ประทับใจไม่ลืม และการให้อโวาทสั่งสอนใน ๒ - ๓ คืนที่ท่านพักนั้น รู้สึกว่าประทับใจอย่างมากมายทีเดียว เพราะครูบาอาจารย์ที่เป็นลูกศิษย์ของท่าน และเป็นเมตตา เป็นที่ไว้วางใจของท่าน นาน ๆ จะได้ไปพักกับท่าน กราบนมัสการท่านครั้งหนึ่งและได้สนทนาธรรมกัน ท่านจึงได้สนทนากันอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย เต็มอรรถเต็มธรรมทุกขั้นตอน ซึ่งยากที่จะหาฟังได้ในเวลาอื่น ๆ

นี่ก็เป็นเหตุการณ์ไม่ให้อลืม เพราะหลวงปู่มั่นนั้นแสดงอาการอันได้ออกมา ย่อมเต็มไปด้วยเหตุด้วยผล ด้วยความหมาย ที่จะยึดเป็นคติได้

ตลอดไป ไม่สักแต่ว่ากิริยาที่แสดงออกมาเท่านั้น แต่เต็มไปด้วยความหมาย
นี้ ท่านพ่อลี ก็เป็นลูกศิษย์องค์สำคัญขององค์หนึ่งของหลวงปู่่มั่นเรา

หลวงปู่คำดี ปภาโส วัดถ้ำผาปู่ จ.เลย

ท่าน (หลวงปู่คำดี) ก็ยอมรับเหมือนกันนะ
“โอ้! ผมเสียดายว่าอย่างนั้น เวลาจิตมันค่อยเป็นไป ๆ
จึงมาระลึกคำที่ท่านมหา (หลวงตามหาบัว) เทศน์ให้
ผมฟัง พูดให้ฟังสนทนาธรรมะกัน เวลาธรรมไม่เป็น
ในใจแล้ว มันระลึกไม่ได้นะ เวลาท่านมหาพูดนั้น
ผมไม่ค่อยเข้าใจนะ” ท่านว่า

“พอพูดถึงธรรมขั้นสูงขึ้นไป ผมไม่เข้าใจ ผมงงไปเรื่อย ๆ” ท่านว่า
อย่างนี้ละ “แต่ผมก็ไม่อาจพูดอะไรได้นั้น มีแต่ฟังท่านมหาพูดไป ผม
ไม่ค่อยรู้เรื่อง” ท่านว่าอย่างนี้ละ “พูดธรรมะอันละเอียดแล้ว เวลามันมา
เป็นขึ้นมา ๆ นี้ ธรรมะที่ท่านมหาพูดนั้น พอมันเป็นขึ้นมาที่ไร อันนี้
ขึ้นมาพับ ขึ้นมารับกัน ๆ ๆ ยอมรับ ๆ เออหะ!” ท่านว่าอย่างนี้

ที่ท่านมาพักอยู่หนองแขงนั้น ท่านจำพรรษาหนองแขงนี้ ก็พูดถึง
เรื่องธรรมะท่านมหาที่แหละ “การแจ้งเรื่องขั้น ๕ ตลอดถึงอวิชชา ที่ผ่าน
มานี้ ผมไม่เห็นหนังสือเล่มใด ที่จะไปเหมือน จะแจ้งได้อย่างละเอียดล่อ
ถูกต้อง ไม่มีที่แย้งภายในจิตเลย เหมือนหนังสือที่ท่านมหานะ ผมเอา
นี้แหละเป็นแว่นส่องใจผม” ท่านว่านี่นะ “เวลาผมติดขัด ผมมาค้นดู
หนังสือท่านมหา”

ตอนที่ท่านไปผ่าตัดต่อมลูกหมากโต ไปผ่าตัดที่กรุงเทพฯ กลับมา
ดร.เชาว์ มาส่ง ตามส่งมาถึงจังหวัดเลย แล้วก็ทางนั้นมาก็ฝากคำ ที่ผม
เลยไม่ลืมนะ “นี่ฝากความคิดถึงไปถึงท่านมหาบัวด้วยนะ ท่านมหาบัว
นั้นนะ เป็นอาจารย์ของอาตมานะ” ท่านว่าฝากคำมา ก็มาพูด อู๊ย!
ทำไมมาพูดแบบนี้ ก็ท่านพูดอย่างนั้นนี่นา ก็จะทำให้ผมว่ายังไง ท่านสั่งมา

๓๖

อย่างนั้น ผมก็ว่าอย่างนั้น โอ! เราก็สะดุ้งทันทีเลย ท่านมหาบัวนั้นเป็น
อาจารย์ของอาตมานะ ว่าอย่างนั้น ถ้าพูดถึงเรื่องธรรมก็ถูก ถ้าพูดถึง
อายุพรรษา อาวุโสภันเต เราไม่อยากจะให้ท่านพูดอย่างนั้น

ด้านธรรมะนี่ก็เป็นอันว่า เราเคยสนทนากันมาพอแล้ว ไปคราวที่แล้ว
ปี ๒๕๒๐ หรือไหนที่เขียนหนังสือน้อยถามท่านไป ถามปัญหาไป ท่าน
ตอบได้ดี จึงแน่ใจว่า ท่านผ่านเรียบร้อยแล้ว (บรรลุนิพพานธรรม)
เราแน่ใจผ่าน เพราะถามจุดอย่างนั้น ถ้าจิตไม่เป็น ตอบไม่ได้ ไม่มีใน
พระไตรปิฎกนี่ มีในผู้ปฏิบัติ หลักปฏิบัติ เท่านั้นเอง

ด้วยเหตุนี้เองที่พูดไว้ในธรรมะว่า

กัลยาณบุรุษน ไม่สามารถแก้ปัญหของพระโสดาบันได้

พระโสดาบัน ไม่สามารถจะแก้ปัญหของพระสกิทาคามีได้

พระสกิทาคามี ไม่สามารถจะแก้ปัญหของพระอนาคามีได้

พระอนาคามี ไม่สามารถจะแก้ปัญหของพระอรหันต์ได้

แม้พระอรหันต์ ก็ไม่สามารถจะแก้ปัญหของพระอัครสาวกชายชวา
คือ พระสารีบุตร กับ พระโมคคัลลานะ ได้

แม้ พระสารีบุตร กับ พระโมคคัลลานะ ก็ไม่สามารถจะแก้ปัญห
ของพระพุทธเจ้าได้ นั้นเป็นขั้น ๆ เลย

คือตามภูมิที่มีอยู่ในธรรม เพราะมันเป็นเคล็ดอยู่ที่นี่ ถามได้ จิตไม่ผ่าน
จิตไม่รู้ มันตอบไม่ได้ เพราะฉะนั้นการปฏิบัติ จึงมีความจำเป็นกับครู
กับอาจารย์มากมาย มันเป็นช่างประจำความยากมันอยู่จะว่ายังไง สอนผิด
นิดหนึ่งไม่ได้ มันเป็นการประกาศภูมิของผู้สอนให้เห็นให้รู้ที่ สอนผิด
นิดหนึ่งก็แสดงว่าผู้สอนไม่รู้ที่ สอนสุมเตามาได้หรือ หือ! ภูมิขนาดนี้ยัง
มาสอนเราได้ นั้นมันรู้แล้วนะ

นี่ธรรมปฏิบัติถึงขั้นละเอียดขึ้นไปเท่าใดแล้ว ผู้สอนต้องเป็นผู้รู้
เหนือผู้ได้รับการอบรม มันถึงจะยอมรับกันได้ ถ้าผู้สอนความรู้ต่ำกว่าผู้มา
อบรมนี้ มันสอนไม่ได้ทางภาคปฏิบัติ มันเฉพาะจริง ๆ นี่ ตอบผิดนิดหนึ่ง

๓๗

ไม่ได้ ผู้ปฏิบัติรู้ผ่านไปแล้ว นี่มันจะผิดได้อย่างไร พอพูดมาบีบ ใสบีบเดียวเท่านั้น นั่นก็ผ่านไป แล้ว รู้ที่ บีบ ๆ เลยเชียว ไม่มีเคลื่อนคลาด ภูมิปฏิบัติ มันภูมิจำเพาะ จะเอาภูมิปริยัติกว้าง ๆ มาพูดนี่ มันก็เหมือนกับทุ้มยาหลง ทั้งตู้ใส่คนไขตาย แทนที่จะหายโรคเลยตาย ทุ้มไปทั้งตู้ยาได้ยังไง ภูมิปฏิบัติ เป็นอย่างนั้น พูดขึ้นแง่ไหน มันรู้หมดนี่ เพราะมันผ่านมาแล้วทั้งนั้น

หลงตามหาบัว น้ำตาร่วงจากธรรมอัศจรรย์

เราพูดอย่างนี้แล้ว มันก็กระเทือนถึงที่ว่าหลังเขา วัดดอยธรรมเจดีย์ ตอนเช้าก่อนจ้งหันอย่างนี้ จิตมัน อัศจรรย์อย่างว่านั่นแหละ อัศจรรย์บ้าอะไรก็ไม่รู้ เจ้าของ อัศจรรย์เจ้าของนะซี โอ้โฮ ทำไมจิตของเราถึงได้ สว่างใสัวอัศจรรย์เอาขนาดนี้เชียวนา รำพึง เดินจงกรม ยืนอยู่ มันจำไปหมดเลย ทำไมถึงได้อัศจรรย์ขนาดนี้ จิตดวงนี้ ๆ นั่นละตัวมหากัณฑ์ คือตัวที่ว่าอัศจรรย์นั้น เห็นไหมละ

นั่นละธรรมท่านกลัวไปหลงนะซี ก็เราติดอยู่แล้ว หลงอยู่แล้วว่าไง ไม่มีอะไร ๆ ก็มาเอาจุดสุดท้าย นั่นละวัฏจักร เรียกว่าอวิชชาตรงนั่นเอง นั่นละยอดอวิชชา ยอดวัฏจักรวัฏจิต คือ อวิชชา มันไม่มีอะไรแล้ว ก็ไปชมเซยตรงนั้น สักเดี๋ยวขึ้นละซี ธรรมท่านเตือนขึ้นมา เพราะว่า ที่ว่าสว่างใสัว มันมีจุดของมันอยู่นั้น เหมือนตะเกียงเจ้าพายุ ใส้ตะเกียง เจ้าพายุ มันจำอยู่นั้น ออกไปข้างนอก มันก็ออกจากใส้ตะเกียงที่สว่างจ้า นั่นละตัวสำคัญ

เราก็อัศจรรย์ตัวนั่นเอง ขึ้นอุทานในใจเทียวนะ โอ้โฮ จิตของเรา ทำไมถึงสว่างใสัวอัศจรรย์เอาเสีย เหมือนหนึ่งว่าเหนือโลกเหนือสงสาร นั่น เห็นไหม อวิชชาแฝงฤทธิ์เวลาสุดท้ายเห็นไหม เราว่ามันเมื่อไร ไม่รู้จะไป หลงอัศจรรย์มันหาอะไร สักเดี๋ยวธรรมะท่านกลัวหลง ท่านก็ผุดขึ้นมาเป็น คำ ๆ เราลืมเมื่อไร ถ้ามีจุด จุดใส้ตะเกียงนั่นเองสว่าง นี่จุดกับต่อมเป็น

๓๘

ไวพจน์ของกันและกัน ใช้แทนกันได้ ถ้ามีจุดหรือต่อมแห่งผู้รู้อยู่ที่ไหน นั้นแลคือตัวภพ นั้นเห็นใหม่บอกตรงนี้ ตัวนี้ตัวภพ ถึงขนาดนั้นยังจับไม่ได้ละ ングไปเลย มีจุดมีต่อม คือตัวนี้เอง

ถึงได้คิดถึงพ่อแม่ครูจารย์มั่น ท่านมรณภาพจากไปแล้วนั้น เราไปติดปัญหาอันอยู่บนหลังเขา วัดดอยธรรมเจดีย์ ถ้าท่านยังมีชีวิตอยู่ พอกราบเรียนอย่างนี้เท่านั้น ถ้ามีจุด มีต่อมแห่งผู้รู้ที่ไหน นั้นแล คือ ตัวภพ ก็จุดนั่นเอง ท่านก็ใส่เปรียงเข้าไปนั้น มันก็พังทันที พอรู้ปั๊บ เห็นโทษของมัน คอยจะไปอยู่แล้วนี่ละ แต่เราประคองมันไว้หนึ่งซี นั่นละมหากภัยแท้ตรงนั้นทีเดียว จุดที่รวมแห่งมหากภัย อยู่จุดที่สว่างกระจ่างแจ้งอัศจรรย์ เต็มที่ของวิภูจักร ของแดนสมมุติ อยู่จุดนั้นหมด เราไม่ลืม

ตอนเดือนกุมภาพันธ์ เผาศพพ่อแม่ครูจารย์มั่นเสร็จแล้ว ก็ขึ้นบนเขาติดปัญหาอันนี้ ングไปเลยนะ ไม่เกิดประโยชน์อะไรเลย ธรรมที่ท่านเดือนขึ้นมาแทนที่จะให้เป็นประโยชน์อย่างมหาศาลในเวลานั้น กลับเป็นความหลงมหาศาลเหมือนกัน เอ้ จุดต่อมที่ไหนดูนา ๆ ก็จุดนั้นนั่นะ นั่นละเดือนกุมภาพันธ์ เดือน ๓ เผาศพท่านเสร็จแล้วขึ้นบนเขา ไปติดปัญหาอันนี้ ไม่คิดไม่คาดว่าอันนี้เป็นตัวมหากภัย ยังว่าเป็นมหาคณอยู่ เห็นใหม่กิเลสหลอกขนาดว่าตัวมหากภัย มันเสกว่าเป็นมหาคณ เห็นใหม่ ก็แบกปัญหานี้ไปลืมเมื่อไร ลงจากวัดดอยธรรมเจดีย์ปั๊บ ขึ้นไปทาง อ.บ้านฝื่อ ศรีเชียงใหม่

แต่ก่อนศรีเชียงใหม่ยังไม่มีอำเภอ มีแต่ อ.ท่าบ่อ อ.บ้านฝื่อ เข้าไปอยู่โน้นลี้ก ๆ เขาเรียกถ้าผาดัก จนกระทั่งย้อนกลับมาถึงเวลานี้เข้าอีก ก็เป็น ๓ เดือนพอดี นี่ที่ติดปัญหาตั้งแต่ขณะนั้นเดือน ๓ เดือน ๖ กลับมาเป็นเวลา ๓ เดือน กลับมาก็ขึ้นที่เก่าอีก แบกปัญหานี้ไป ๓ เดือนกลับลงมาหลังเขานั้นแหละ แต่ที่ติดปัญหาอยู่ทางจงกรมข้างกันนั้นกับด้านตะวันตก

ปัญหานี้จบลงก็อยู่บนหลังเขาในภูเขาสูงเดียวกัน วัดดอยธรรมเจดีย์ บทเวลามันจะม้วนเสียกันนั้น มันไม่มีละเรื่องกาล สถานที่ เวลาเวลา จะมายังไม่ได้ละ มีเฉพาะธรรมชาตินี้ เวลามันจะประมวลลงมา คือมันไม่มี

ที่พิจารณาแล้ว อะไรมันก็หมดทุกอย่าง ปล่อยหมดแล้ว ยังเหลืออยู่
อันเดียวนี้เท่านั้น โลกธาตุนี้ว่างไปหมด ปล่อยไปหมด วางไปหมดเลย
ยังเหลืออันจุดอันต่อมนี่ เห็นใหม่ละ จึงเรียกว่ามหากัยอยู่จุดนี้

ที่นี้มันก็ประมวลมาซีที่นี้ อะไร ๆ มันก็ไม่มีแล้วจิตใจ ก็มา
พิจารณาอยู่จุดนี้ ลงถึงที่ว่า จิตดวงเดียวนี้ทำไมเป็นได้หลายอย่างหน้า
แผ่ทั่วโลกธาตุก็จิตดวงนี้ คือมันถอนเข้ามาหมดแล้วมาอยู่จุดเดียวนี้ มันก็
พูดได้สนิทละซี อะไร ๆ มันก็รู้ไปหมด ๆ แล้วรู้ไปตรงไหน เปลี่ยนแปลง
ไปตรงนั้น เดี่ยวว่าอันนั้นดีอันนี้ชั่ว มันพรรณนามา ม้วนเข้ามา ๆ จิตดวง
เดียวนี้ทำไมจึงเป็นได้หลายอย่างหน้าหน้า ไม่อยู่เป็นสุข มันจับจุดได้นะ
มันหากรู้พลิกอย่างนั้นพลิกอย่างนี้ ตามความละเอียดของมัน จับจนได้ ๆ
ถึงขั้นมันละเอียดพอ ๆ กัน ขั้นนั้นก็คือมหาสติมหาปัญญาอันเองจะเป็น
อะไรไป มันก็ประมวลเข้ามา ๆ จับจุดของจิต กำลังเอาจิตนี้เป็นผู้ต้องหาที่นี้

จิตดวงนี้ทำไมเป็นได้หลายอย่างหน้า เดี่ยวว่าดี แล้วเดี่ยวว่าชั่ว
พลิกออกจากนี้ละ แน่ะมันจับนะที่นี้นะ เดี่ยวว่าสุข เดี่ยวว่าทุกข์ คือธรรมดา
สมมุติถ้ามีอยู่มากน้อย จะมีสิ่งเหล่านี้ประกอบอยู่กับจิตเป็นประจำ ที่นี้มัน
ไม่มีที่พิจารณา มันก็เข้ามาตรงนี้ละซี เดี่ยวว่าสุข แล้วเดี่ยวว่าทุกข์ เดี่ยวว่า
ผ่องใส เดี่ยวว่าเศร้าหมอง คือคำว่าสุข ว่าทุกข์ ว่าผ่องใส เศร้าหมอง
มันเป็นพอจับได้เท่านั้นนะ ไม่ได้มาก พอรู้สึกจับได้ เพราะสติก็เป็น
มหาสตินี้ มันก็ทันกันตลอดเวลา มันทำไมถึงเป็นได้หลายอย่างนักจิตนี้

ที่นี้เข้ามาหาผู้ต้องหาละที่นี้ ปล่อยหมดแล้ว เข้ามาหาผู้ต้องหา มา
วินิจฉัย คือมันวินิจฉัยจริง ๆ ว่าอะไรมันถึงกัน ๆ เพราะมหาสติมหาปัญญา
อย่างละเอียดซึมซาบทีเดียว มหาสติมหาปัญญาขั้นสุดยอดกลายเป็น
ซึมซาบไปเลย ซ่านไปหมดเลย ไม่เป็นวรรคเป็นตอนเหมือนเรายำลาบ
เหมือนสติปัญญาอัตโนมัตินะ สติปัญญาอัตโนมัติมันเป็นวรรคเป็นตอน มัน
หมุนของมันไปเอง อันนี้ก็หมุนไปเอง แต่พอถึงขั้นซึมซาบ ซึมซาบไปเอง

มันก็มาจับจุดนี้ มาวินิจฉัยตัวจิตนี้ มันหมดที่พิจารณาแล้ว อะไรก็ปล่อยหมดแล้ว เหลือแต่อันนี้คิดเดี่ยวที่ปรากฏอยู่กับความรู้ันั้น มันก็มาวินิจฉัยเหล่านี้ เดี่ยวว่าสุข แล้วเดี่ยวว่าทุกข์ ออกจากอันนี้ เดี่ยวว่าผ่องใส เดี่ยวว่าเศร้าหมอง มันก็ออกจากนี้ ทำไมมันเป็นหลายอย่างนักจิตดวงนี้แหละ สักเดี่ยวธรรมท่านก็ผุดขึ้นมา แน่อย่างนั้นนะ นี่เรียกว่าธรรมเกิด กิเลสเกิด เป็นเครื่องผูกมัด ธรรมเกิดเปิดออก นั่นเรียกว่าธรรมเกิด กิเลสเกิด มันแทรกอยู่ด้วยกัน สักเดี่ยวขึ้นมาเป็นคำ ๆ เหมือนเราผุดขึ้นมาเป็นคำ ๆ

คำว่าเศร้าหมองก็ดี นั่นเวลาจะขึ้นนะ คำว่าผ่องใสก็ดี คำว่าสุขก็ดี คำว่าทุกข์ก็ดี ธรรมเหล่านี้เป็นอนัตตานะ นั่นเวลาตัดกันจริง ๆ ลงในชั้นอนัตตา ในไตรลักษณ์นี่จะเป็นอะไรขึ้นได้ทั้งนั้น ขึ้นบทสุดทำขึ้นได้ ไตรลักษณ์นี้ แต่สำหรับนิสัยเราขึ้นบทอนัตตา ปล่อยให้หมด ความหมายว่านั่น ธรรมเหล่านี้เป็นอนัตตานะ

คือความเศร้าหมองก็ดี ความผ่องใสก็ดี ความสุขก็ดี ความทุกข์ก็ดี รวมลงมาแล้วเรียกว่าธรรมเหล่านี้เป็นอนัตตา พอว่าเป็นอนัตตา จิตมันก็ตั้งจ่อหนึ่งเลย เพราะมันลงในอนัตตาแล้ว ไม่มีที่ไปแล้ว อันนี้เปิดให้หมดหัวอกเลยวันนี้นะ พอเท่านั้นแหละ จิตจะว่าทำงานอะไรอยู่ก็ไม่ใช่ เป็นวางเฉยในธรรมชั้นนี้ ไม่ทำการทำงานอะไรเลย จะไปสนใจกับว่าอัตราก็คดี อนัตตาก็ดี หรือสนใจว่าสุข ว่าทุกข์ เศร้าหมอง ผ่องใส ก็ดี ไม่ไป อยู่จุดศูนย์กลางเฉย เฉยด้วยมหาสติมหาปัญญาณะ ไม่ได้เฉย ๆ แบบเซ่อ ๆ ทั้งอ้าปากอย่างพวกเรานะ

นั่นละ ถ้าเราจะพูดเป็นแบบโลก ก็เรียกว่า ปล่อยบทเปลอ แต่ที่มันไม่ได้เปลอ เป็นแต่เพียงวางเฉย ๆ ไว้ มันไม่เปลอไม่ทำอะไร มันก็ผางขึ้นมาเลย อันนี้ก็ว่า อัตราก็คดี อนัตตาก็ดี เรียกว่ามันพริบคว่ำลงไปเลย บัดอันนี้ทั้งหมด ที่ว่าจุดว่าต่อมแห่งผู้รู้อยู่ที่ไหน นั่นแลคือตัวภพ นี่คือตัวนี้ ก็มารวมกันแล้ว เศร้าหมองผ่องใสอะไร ลงในอนัตตาอันเดียว ผางนี้ขาดสะบั้นไปหมดเลย นี่เวลามันลบนะ มันลบหมดเลย ผางขึ้นมา

เหมือนฟ้าดินถล่มหนุ่นนะ ฟิงชี่นะ กระเทือนทั่วแดนโลกธาตุ อวิชา
ตัวเดียวนี้คว่ำลงจากจิต กระเทือนทั่วแดนโลกธาตุ

เพราะอวิชาตัวนี้ฟ้าที่เกี่ยวแดนโลกธาตุเข้าใจใหม่ พอคว่ำอันนี้ลงแล้ว
ก็เหมือนกับว่าแดนโลกธาตุนี้คว่ำลงพร้อมกันหมด ประหนึ่งว่าฟ้าดินถล่ม
เลยนะ ที่นี้พอมันพริบทีเดียวเท่านั้น อันนี้ไม่ได้มีอันใดที่จะเข้าไปตัดสิน
หลักธรรมชาติตัดสินเอง เป็นเองขึ้นมา ฟ้าดินถล่ม ก็เป็นเองทั้งนั้นเลย
ไม่ได้มีอะไรตั้งสติสตั้งตอรับกันเลย เป็นลักษณะกลาง ๆ ขึ้นมา ผางทีเดียวนี้
เหมือนกันกับว่าโลกธาตุนี้คว่ำหมดเลย พริบทีเดียวหมดเลย ที่นี้จำเลยที่นี้

อู๋ อัจฉรย์จริง ๆ นี่เห็นใหม่ ชั้นทำงาน ฟีน้องทั้งหลายดูเอา
ความอัจฉรย์ที่มาสอนโลกเวลานี้พลิกปลิ้น แหม ดูซิหน้าตานี้ฟิงเลย (หลวงตา
น้ำตาร่วงขณะเทศน์) เดียวนี้ก็ยิ่งฟิงเห็นใหม่ นี่ละชั้นทำงาน ธรรมชาติ
นั้นไม่มีเข้าใจใหม่ นี่ละผางเท่านี้ โถ อัจฉรย์จริง ๆ ให้ฟีน้องทั้งหลายได้
ทราบ ว่า ธรรมพระพุทธเจ้าเป็นยังไง อยากถามผู้มันนอนตายอยู่นี้ว่าเง

อู๋ อัจฉรย์จริง ๆ แหม หน้าตานี้ฟิงพราว ๆ ๆ โถ ๆ ขึ้นมา
เลยเทียวนะ พระพุทธเจ้าตรัสรู้แบบนี้ละหรือ ๆ ๆ ย้าอยู่นั้นนะ ธรรมแท้
เป็นอย่างนี้ละหรือ ๆ ไม่เคยคาดเคยคิดนะ มันผางขึ้นมา อู๋ อัจฉรย์
พูดไม่ถูก คิดดูซิเดี่ยวนี่ยังเป็น มันสด ๆ ร้อน ๆ ทำไมเป็นไม่ได้วะ

จากนั้นแล้วมีตั้งแต่ความอัจฉรย์ เรียกว่า กายนี้ไหวเลยเทียวนะ
มันเป็นอะไรก็ไม่รู้แหละ เป็นพร้อมกันหมดเลยเวลานั้น ฟ้าดินถล่ม แดน
โลกธาตุดับพริบลงหมดเลย จากนั้นก็ย้าทีเดียวว่า เหอ พระพุทธเจ้าตรัสรู้ ๆ
อย่างนี้ละหรือ ถามท่านหาอะไร มันเจออยู่นั้นแล้วจะว่าไง พระธรรมแท้
เป็นอย่างนี้ละหรือ ๆ พระสงฆ์แท้เป็นอย่างนี้ละหรือ ๆ รวมเป็นอันเดียว
กันหมดแล้ว เรียกว่าธรรมอัจฉรย์เลิศเลอ หรือว่าธรรมชาติแล้วเท่านั้น

เหอ พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ มาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้
ยังไง แต่ก่อนเราเคยคิดเมื่อไรว่าพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ จะมา
เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันนะ พุทฺโธก็พุทฺโธ ธรรมโมก็ธรรมโม สังฆโมก็สังฆโม

๔๒

ติดหัวใจมาตั้งแต่รู้เตี๋ยงสา แล้วมาจำขึ้นเวลานั้นแล้ว ธรรมชาติอันนี้มาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้อย่างไร เป็นอันเดียวกันแล้วนะนั่น โอ้โห เป็นอย่างนี้เธอธรรมอัสจรรยี้ นั้น ที่นี้เวลามันจำหมดแล้ว สิ่งไม่เคยรู้ มันรู้ไปหมดนี่ทำไงล่ะ

นี่เธอเอามาสอนโลกหลอกโลกนะ หลอกอย่างนี้เธอ โห เราพูดเราอัสจรรยี้ พิลึกพิลั่นจริง ๆ ธรรมอันนี้นะ ที่นี้ดูธรรมชาตินี้แล้วมันครอบโลกธาตุหมดแล้วนี่นะ มันจำไปหมดเลย ไม่ได้มีอะไรปิดบังลึกลับ บาป บุญ นรก สวรรค์ มันตีหน้าผากอยู่ที่นี่ มีหรือไม่มีอยากว่าอย่างนั้นนะ มันอยากฟาดหน้าผากนั้นนะ ให้กิเลสมันหลอกมาเท่าไรว่า บาปไม่มี บุญไม่มี นรก สวรรค์ไม่มี มันจำครอบอยู่หมดตั้งแต่กับไหนดกิเลสปิด มันไม่เห็นเฉย ๆ เข้าใจใหม่ล่ะ มันมีอยู่ที่ก็กับก็กลับ สิ่งเหล่านี้ที่เผาศัตว์ทั้งหลายด้วยความม गया ด้วยความมิดความบอด ที่กิเลสหลอกไม่ให้เห็นไม่ให้รู้

อะไรจะร้อนยิ่งกว่าไฟนรก ในแดนสมมุตินี้ไฟนรกที่ประเภทกรรม ๕ อย่าง คือ อหันตริยกรรม ๕ ฆ่าบิดาหนึ่ง ฆ่ามารดาหนึ่ง ฆ่าพระอรหันต์หนึ่ง ทำลายพระพุทธเจ้าแม้ไม่ตายหนึ่ง แล้วก็สังฆเภท ยุยงให้สงฆ์แตกจากกันหนึ่ง กรรมทั้งห้าประการลงในนี้หมดเข้าใจใหม่ มันจำอยู่ด้วยกันนี่จะว่าไง แล้วไปถามหาที่ไหนนรกสวรรค์นะ พระพุทธเจ้าองค์ไหนมาโกหกไม่มี จำอย่างเดียวกันนี้ บอกอย่างเดียวกันนี้หมด

พวกเรามันโง่ชะมัดนี่นะ โอ้ย.มันพิลึกพิลั่นนะ ไม่ว่าจะอะไรมันครอบอยู่ในหัวใจนี้หมด มันจำไปหมดแล้ว จะไปถามหาที่ไหนอีกล่ะ ก็มันพร้อมอยู่บนหัวใจนี้หมด มันจำไปหมดแล้วนี่ จะไปถามหาอะไร ก็มันจำอยู่นี้แล้ว ที่นี้เวลาขนาดนั้นแล้ว ก็พิจารณาขีที่นี้ พอหลังจากนั้นมาพิจารณาดูโลก

โอ...โลกนี้ ทำไมเราสยดสยของความเป็นมาของเรา ความเกิด ความตาย ความตกนรกหมกไหม้ ขึ้นสวรรค์ชั้นพรหมลงนรกนี้ เหมือนไปขึ้นบันไดนะ จิตแต่ละดวง ๆ จิตดวงนี้มันไม่ตาย เข้าใจใหม่ จิตดวงนี้มันไม่ตาย กรรมฝังอยู่ในมันนั้นนะ กรรมดีก็พาขึ้น พอหมดกรรมดี อ้าว

กรรมชั่วมันก็มี มันก็ตกลง ขึ้นสวรรค์พรหมโลก ลงแดนนรกนี้ เหมือน
ขึ้นบันไดลงบันไดเข้าใจไหม นี่ละขนาดนั้น ให้พากันตื่นเสีย ถ้าจะตื่นนะ

วันนี้เปิดให้พี่น้องทั้งหลายฟังเต็มที่ จนกระทั่งน้ำตาร่วงให้เห็น
ต่อหน้าต่อตา บ้าหรือดีดูเอานะ ฟังเสียวันนี้ ขนาดนั้นนะกรรมมาสอนโลก
เพราะฉะนั้นจึงตัดคอขาดไว้เลยว่าอะไรไม่มี คำว่ากล่าววลัวจะมีอะไร ก็
มันเหนือทุกอย่างแล้วนี่ ที่นี้ก็พออย่างนั้นมันดูโลก มาดูตัวเอง กำหนด
พิจารณาภพชาตินี้ แหม

ศพของเราคนเดียวทั้งประเทศไทยนี้ไม่มีที่วาง คนเดียวนี่นะ นาน
หรือไม่นาน มันเกิดตายอยู่ที่นี่ เวลามันจับตรงนี้ได้แล้ว มันกระจายออกไป
ไปหมด โอ๊ย ถ้าจะนับ นับไม่ได้ อย่าไปนับ เท่านั้นแหละ มันเลยเถิด
นี่ละ ศพแต่ละศพ คนแต่ละคน จิตแต่ละดวง ของบุคคลแต่ละคน
ของสัตว์แต่ละตัว เป็นแบบเดียวกันหมด ไม่มีใครยิ่งหย่อนกว่าใคร
ความหนาแน่น ความมากมาย นี่เหมือนกันหมดเลย แล้วดูโลก มันดู
ไม่ได้ที่นี่ ดูภพชาติเจ้าของที่เคยเป็นมานี้ขยะเขยง ย้อนละที่นี้ละ

โอ้โห...มันเกิดมาขนาดนี้ มันก็ยังบ่กบีนเกิดมาได้ ถ้าไม่มีอันนี้
ตัดสิน มันจะไปอีกอย่างเดียวกันนี้ มันพิจารณา ออกจากนี้แยกดูโลกละชิต
ดูโลกยิ่งดูไม่ได้อีกละ มันก็แบบเดียวกันหมด ทั่วแดนโลกธาตุเป็นแบบ
เดียวกับเรานี้หมด ไม่มีใครยิ่งหย่อนกว่ากัน

อู๊ย จะสอนไปยังไง สอนโลก อ่อนใจนะ มันเป็นเองของมัน สอนไป
หาอะไร ธรรมประเภทนี้ใครจะรู้ได้เห็นได้ สอนไปให้เสียเวล่ำเวลาไปทำไม
อยู่ไปกินไปพอถึงวันตายแล้ว ก็ไปเสียเท่านั้น นั่น เห็นไหมลงแล้วนะ
พระพุทธเจ้าเรียกว่าท้อพระทัย เราก็อ้อใจ มีความขวนขวายน้อยแล้ว
เหมือนว่าตัดช่องแล้วไปแต่ผู้เดียว อยู่ทำไม สอนทำไม ไม่เกิดประโยชน์
อะไรไปแล้วนะ เราเอาเรื่องนี้มาเทียบ โถ ๆ แต่มันไม่แล้วนะ อันนี้มัน
ไม่แล้ว มันว่าของมัน เป็นพัก ๆ ของมัน

๔๔

สักเดี๋ยวก็นุดขึ้นมาอีกนะ นี่แหละที่จะให้มีแก้ไข นุดขึ้นมาอีก ถ้าว่า
ธรรมเป็นของวิเศษเลิศเลอไม่มีใครสามารถจะรู้ได้ แล้วเราเป็นเทวดา
มาจากไหน เอาตรงนี้นะ ขึ้นตรงนี้ขึ้นในจิต เราเป็นเทวดามาจากไหน
ทำไมจึงรู้ได้ รู้ได้เพราะเหตุใด นี่คำว่าเพราะเหตุใด มันก็จับสายทางนั้นซี
เรารู้ได้เพราะอะไร

มันก็มีสายทางมา ตามทางที่พระพุทธเจ้าสอนว่า การให้ทาน รักษา
ศีล ภาวนา นี่คือทางเดินเข้ามา เข้าใจใหม่ละ เข้ามาจุดนี้ ทางอื่นไม่มี
นี่รู้ได้เพราะเหตุใด มันก็วิ่งย้อนหลังมา เป็นทางที่เราเดินมาแล้วทั้งนั้น ๆ
มาถึงจุดนี้ อ้อ ขึ้นยอมรับที่นี้ อ้อได้ ถึงไม่มากก็ได้ นั้น มีแล้วนะที่นี้
ปฏิเสธไม่ได้เลย บอกว่าได้ไม่มากก็ได้ ถึงไม่มากก็ได้ อยู่ มีแก้ไขเริ่มที่จะ
แนะนำสั่งสอนผู้ที่สมควรจะสอน อยู่ในป่าในเขา พระณครก็รู้ม ๆ อยู่ไหนแหละ

จากนั้นก็ค่อยแยบออกมา สอนออกมา ๆ กว้างออกมา จนกระทั่ง
เดี๋ยวนี้ดูเอาซิ ทั่วแดนโลกธาตุ ประเทศไทย เมืองนอกอะไร ได้ฟังธรรม
จากหลวงตาบ๊วทั้งนั้น ไซ้ใหม่ละ หนึ่งออกทางปากสด ๆ ร้อน ๆ เทศน์
สอนพระ พุทธธรรมะขั้นเด็ด จากนั้นก็ออกจากเทป จากเทปก็เขาออกทาง
วิทยุ ออกทางอินเทอร์เน็ต เวลานี้กระจายทั่วประเทศไทย

ธรรมะที่หลวงตาแสดงนี้รับรองร้อยเปอร์เซ็นต์ ๆ ไม่มีเคลื่อนคลาด
จากหลักความจริงที่รู้ที่เห็นมาเลย เข้าใจใหม่ พระพุทธเจ้าสอนโลก
ก็สอนแบบเดี๋ยวนี จิงพูดแล้ว สาธุ ตัวเท่าหนูก็ตาม เครื่องยืนยันมีอยู่
ในหัวใจ รู้สิ่งใดค้ำพระพุทธเจ้าไม่ได้ เห็นสิ่งใดค้ำพระพุทธเจ้าไม่ได้
ยอมรับหมด เมื่อยอมรับหมดแล้ว ก็เต็มหัวใจ ที่จะนำออกแสดงตาม
หลักความจริงที่ยอมรับเรียบร้อยแล้ว เข้าใจใหม่ละ

นี่แหละ มันถึงผาง ๆ สอนโลก จากนั้นก็กระจายออกมาเดี๋ยวนี
ก็ทั่วประเทศไทยแล้วเราสอน เราจึงกล้าหาญชาญชัย ถ้าพูดแบบโลก
สงสาร แต่หลักธรรมแล้วไม่มี คำว่ากลัวก็ไม่มี กลัวไม่มี คำว่าได้ว่าเสีย
ไม่มี คำว่าแพ้วชนะ ไม่มีในธรรม สอนด้วยความเมตตาล้วน ๆ

หลวงปู่เจี๊ยะ จุนโท วัดป่าภูริทัตตปฏิปหาราม จ.ปทุมธานี

อาจารย์เจี๊ยะ นี่เป็นผ้าชีริ้วห่อทองนะ อืม นิสัยของท่านเนียเป็นกิริยาผ้าชีริ้ว แต่ใจของท่านเนีย “มีดี” นะ มันเคยกันแล้ว พุดกันไม่ผิด ว่าอย่างนั้นเลยนะ นักปฏิบัติที่พุดกันนี้ ดูหัวใจกันเลย เอาหัวใจกัน ถอดหัวใจมาคุยกันเลย แม่นยำ ๆ เลย ไม่ลุ่ม ๆ คลำ ๆ เนีย กิริยาอย่างนี้ นิสัยไม่เหมือนกัน คนเรา นิสัยนี้

ผู้ที่นิมนทลก็นิมนทล ทางพระเราก็เหมือนโยม เป็นพระก็ออกมาจากโยม นิสัยกิริยาอย่างไร เคยไปบวช เมื่อคราวเป็นฆราวาสเป็นยังงั เวลาไปบวช กิริยานิสัยนั้น ก็คล้ายอย่างเดิม เป็นแต่เพียงว่า กิริยาจะขัดต่อธรรมต่อวินัย อันนี้เฉพาะอย่างยิ่ง ต่อวินัย อันนี้ท่านงดเหมือนกัน ไม่ผิดกัน แต่กิริยานอก ๆ ที่เป็นนิสัยประจำตัวแล้ว แบบของใครของเรา ทั้งนั้นละ ไม่ได้เอาแบบอื่นมาใช้ละ

เมื่อเข้านี้เราก็ดูถึงเรื่องนิสัยอาจารย์เจี๊ยะ ที่ว่าพุดถึงเรื่องราชสีห์นี้ เราเลยระลึกได้แล้ว นิสัยอาจารย์เจี๊ยะ หลวงปู่มั่น รักมากนะ เมตตาสงสารมากที่สุดเดียว เหมือนพ่อกับลูกเนีย เราเคยไปอยู่ ตอนนั้นท่านไปอยู่ก่อนเรามาหลายปีนะ ไปอยู่เชียงใหม่ อาจารย์เจี๊ยะก็ไปอยู่กับท่านในป่าในเขา ไม่ทราบว่ามีนานเท่าไรละ ที่นี้เวลาท่านถูกเจ้าคุณธรรมเจดีย์ ท่านอุปัชฌาย์ของเรา อยู่อุดรฯ มานิมนต์ท่านไปอุดรฯ อาจารย์เจี๊ยะก็ติดตามท่านไปอยู่อุดรธานี ไปอยู่นั้น ๒ ปี แล้วก็ไปสกลนครอีกปี

เพราะฉะนั้นท่านจึงสนิทเมตตามากกับอาจารย์เจี๊ยะ กิริยาท่านเป็นอย่างนั้นนะ บึงเบ้ง ๆ นะ กับหลวงปู่มั่นนี้เถียงกันดาดาดแดงเลย คือ นิสัยแจ็ก เข้าใจไหม ? คือใส่กันเปรี้ยง ๆ แต่ที่ไรก็ หน้าผากแจ็กแตกทุกที (หัวเราะ) ถูกกำปั้นท่านฟาดเอาละสิ เสียงบึงเบ้ง ๆ หน้อยหนึ่ง เสียงเจี๊ยะ คือถูกกบาลแตกแล้วนั้น เสียงบึงเบ้ง ๆ นะ คือเหมือนพ่อกับลูกนะ อาจารย์เจี๊ยะกับหลวงปู่มั่น เนีย

๔๖

เราไปดู สังเกตดู ท่านสนิทกันมาก ดูท่านเมตตามากนะ แต่เวลาเถียงกัน ท่านก็ใส่เปรี้ยว ๆ คือทางนี้ก็นิสัยเจ้าก (หัวเราะ) แต่อย่างนี้ที่ไร ก็หน้าผากแตกทุกที ไม่เคยว่าจะ หือ อย่างนั้นหรือ ? ไม่เคยมี เพราะว่าท่านไม่ทำอย่างนั้นไว้หน้า ก็มีแต่เปรี้ยวเอา แล้วก็ไม่มีแต่หงาย ๆ (หัวเราะ)

คือกิริยาท่านเป็นอย่างนั้นนะ แต่ไหนแต่ไรมา นิสัยท่านตรงไปตรงมาเป็นธรรมชาติเป็นจริง ๆ เลย เวลาดูข้างนอกแล้ว ดูนี้ก็ริยาท่าทางขวางหูขวางตา ฟังเสียงก็โหวกฮวก ๆ นะ แต่เวลาให้ท่านทำงานอะไร เราจะเห็นความละเอียดของท่านนะ อย่างเช่นการเย็บการอะไร เป็นงานละเอียดเหล่านี้ ไม่มีใครเกินอาจารย์เจี๊ยะนะ การทำความสะอาด ทุกสิ่งทุกอย่างเกี่ยวกับเรื่องระเบียบวินัย ท่านละเอียดลออมากทีเดียว นี่ละเป็นผู้ปฏิบัติถูก เป็นผู้ดูแลบริหาร รักษาบริหารของหลวงปู่มันตลอดมาเลยนะ

เพราะท่านละเอียดลออมาก หลวงปู่มันก็ไม่เคยได้ดูท่านสักทีนะ ว่าทำอันนั้นไม่ถูก ทำอันนี้ไม่ดี นี่ไม่เคยมี คือ ท่านทำดีเรื่อย ๆ ภายในท่านละเอียดมากนะ แต่ภายนอก กิริยาบ๊องบ๊องอย่างนั้นละ อย่าไปถือสานะ ให้หาเอาของดี นี่เตือนด้วยความจริงนะ

เราจึงบอกตรง ๆ เลยว่า “ท่านอาจารย์เจี๊ยะเป็นผ้าชีริ้วห่อทอง” นะ กิริยาภายนอก ก็บอกยอมรับว่าเป็นอย่างนั้น แต่กิริยาภายในนี่เป็นอย่างหนึ่ง นี่ต่างกันนะ รู้สึกว่า “เป็นพระหายากอยู่องค์หนึ่งนะ” ในเรื่องความสัตย์ความจริง เอาจริงต่อหลักต่อธรรมนี้ ท่านไม่เอ็ดไม่เอียงเลย ฟุ้ง ๆ เลย กิริยาเรื่องโลกเรื่องสงสารท่านไม่มี มีแต่เรื่องความมุ่งมั่นต่อหลักต่อธรรม เป็นความสัตย์ความจริงล้วน ๆ ไป

ก็ยังเหลือเท่านี้แหละ นี่ หลวงปู่มันมรณภาพไปแล้ว ก็ยังเหลือแต่ หลวงตาบัว กับ หลวงตาเจี๊ยะ เท่านั้นละ เวลานั้นยังเหลืออยู่ ๒ องค์นะ นอกจากนั้นก็ร่วงโรยไป ไม่ค่อยปรากฏนะ ก็เป็นพวกลูกพวกหลานไปละเวลานี้ละ หมดไป ๆ ละ

หลวงปู่สุวัจน์ สุวโจ วัดป่าเขาน้อย จ.บุรีรัมย์

วันนี้ทั้งเป็นวันมหามงคลและเป็นวันวิโยคพลัดพราก จากกันระหว่าง ความเป็น กับ ความตาย วันนี้พี่น้องทั้งหลายได้รวมกันมาเพื่อได้มาปลงธรรมสังเวช คือ ความเกิด แก่ เจ็บ ตาย ไม่ใช่เป็นความสุข ความเจริญรื่นเริง พอที่จะให้ใคร ๆ ก็ตาม ดื่อกดีใจไปตามความเกิด แก่ เจ็บ ตาย มีตั้งแต่ความกระวนกระวายระส่ำระสาย

วันนี้พี่น้องทั้งหลาย ก็ได้มาปลงธรรมสังเวชแล้ว จะได้ปลงศพหรือ เผาศพท่านอาจารย์สุวัจน์ ซึ่งเป็นพระปฏิบัติปฏิบัติชอบองค์หนึ่ง สมควร จะเป็นเจดีย์ของพี่น้องชาวไทยเราได้โดยไม่ต้องสงสัย เพราะท่านผู้นี้เป็น ลูกศิษย์ของท่านอาจารย์ฝั้น ท่านอาจารย์ฝั้นก็เป็นลูกศิษย์หลวงปู่ฝั้น ได้ ดิตสอยห้อยตามหลวงปู่ฝั้นมาตลอด เวลาหลวงปู่ฝั้นเข้ากราบฟังธรรม จากหลวงปู่ฝั้น ท่านก็ติดตามมาด้วยโดยสม่ำเสมอ

การปฏิบัติองค์ท่าน เป็นที่น่ายินดีตลอดมา ไม่มีความต่างพร้อย ในเรื่องต่าง ๆ ที่เคยมีเสมอในแดนแห่งพุทธศาสนาของชาติไทยเรา อยาก จะพูดว่ามีอยู่ทั่วไป บวชมาเพื่อความสงบสงัด อบรมศีลธรรมเข้าสู่ใจให้ ได้รับความชุ่มเย็นแก่ตนเองและประโยชน์ส่วนรวม กลับกลายเป็นเรื่อง บวชเข้ามาส่งเสริมความชั่วช้าลามก หาความสงบไม่ได้ กวนจิตกวนใจ ประชาชน ญาติโยม เพราะเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งเกิดจากพระหาความ หิริโอตตปปะ ความสะดุ้งกลัวต่อบาปไม่ได้

แต่สำหรับอาจารย์สุวัจน์ผู้นั้น ท่านเป็นพระที่สงบเสงี่ยมเจียมตัว สมกับชื่อนามของท่านว่า สุวัจน์ แปลว่า ผู้บอกนอนสอนง่าย เป็นภาษา บาลี ท่านปฏิบัติปฏิบัติชอบตลอดมา ทั้งภายนอกคือการปฏิบัติตาม หลักธรรมหลักวินัยก็ไม่มี ความคลาดเคลื่อน เป็นที่อบอุ่นในองค์ของท่าน ว่ามีศีลเต็มองค์ ทางด้านจิตใจท่านก็อบรมตลอดมากับครูบาอาจารย์ ทั้งหลาย จนปรากฏเด่นขึ้นภายในจิตท่าน ถึงกับท่านได้พูดออกมาด้วย

๔๘

ความพอใจ ในการตะเกียกตะกายแสวงหาคุณงามความดี มี
มรรคผลนิพพานเป็นสำคัญ ท่านก็เป็นทีที่แน่ใจในการปฏิบัติองค์ของท่าน
เหตุกับผลเข้ากลมกลืนเป็นอันเดียวกัน ความปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ

ดังที่ท่านแสดงไว้ในบทสังฆคุณว่า **สุปฏิปันโน** เป็นผู้ปฏิบัติดี **อุชฺ**
ปฏิปันโน เป็นผู้ปฏิบัติตรงต่ออรรถต่อธรรมต่อวินัย **สามิจปฏิปันโน** เป็น
ผู้ปฏิบัติที่น่ายกราบไหว้บูชา เป็นขวัญตาของชาวพุทธเราได้ **อญฺชลิกรณียो**
เป็นผู้ควรแก่การกราบไหว้ตลอดถวายทักษิณาทาน ไม่เกิดความเดือดร้อน
ว่าถวายพระผู้ทุศีล ศีลขาดศีลทะลุ ไม่มีศีลติดตัว แต่ท่านสมบูรณ์แบบ
ในเรื่องธรรมที่กล่าวเหล่านี้ **อญฺชลิกรณียो**

ปัจจุตัม เวทิตุโพ วิทยุญฺหิ แปลออกแล้วว่า ธรรมทั้งหลายที่ผู้ปฏิบัติ
นั้นแลจะเป็นผู้รู้เองเห็นเอง ทรงไว้ซึ่งธรรมอันเลิศเลอเป็นลำดับขึ้นไป จาก
การปฏิบัติและรู้เห็นโดยลำพังตนเอง ผู้ไม่ปฏิบัติก็ไม่มีทางรู้ ไม่มีทางเห็น
ถึงศาสนาเราจะมีอยู่เต็มบ้านเต็มเมืองตลอดมาอย่างนี้ ถ้ามีตั้งแต่การศึกษา
เล่าเรียนเฉย ๆ ไม่สนใจประพฤติปฏิบัติตนเพื่ออรรถเพื่อธรรม มรรคผล
นิพพานที่พระพุทธเจ้าประกาศมา ตั้งแต่วันประทานพระโอวาทแก่ภิกษุ
ทั้งหลาย ก็เป็นโมฆะไปหมดสำหรับผู้เช่นนั้น แต่สำหรับผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ
นั้น ก็เป็น **ปุญฺญกฺเขต** ของตนด้วย เป็น **ปุญฺญกฺเขต** ของโลกทั้งหลาย

ท่านจึงเรียกว่า **ปุญฺญกฺเขตต์ โลกสุส** แปลว่าพระสงฆ์ที่ปฏิบัติดี ปฏิบัติ
ชอบ ปฏิบัติตรง ปฏิบัติที่น่ายกราบไหว้บูชา ควรแก่ทักษิณาทานของพี่น้อง
ทั้งหลายเหล่านั้น เรียกว่าเป็น **ปุญฺญกฺเขต** คือ เนืองนบุญของโลก ด้วย
ความมอบอุทิศในน้ำใจของท่านผู้บริจาคทานมากน้อย ท่านเป็นผู้ทรงไว้ซึ่ง
ธรรมประเภทนี้โดยไม่อาจสงสัย เพราะท่านปฏิบัติดีปฏิบัติชอบเรื่อยมา

หลวงพ่อดุฑ ฐานियो วัดป่าศาลวัน จ.นครราชสีมา

เจ้าคุณพุด เสียแล้ว เฝ้าศพเรียบร้อยแล้วก่อเจดีย์เป็นอนุสรณ์
ของท่าน เขาจะหาเงินมาก่อเจดีย์ ให้มีงานขึ้น งานทอดผ้าป่าเพื่อสร้างเจดีย์

วัดป่าสาละวัน โดยอาจารย์มหาบัวเป็นองค์แสดงธรรม เขามานิมนต์เรา เรารับ นั่นล่ะไปแสดงธรรม ทอดผ้าป่า คราวนั้น ก็ได้เงินตั้งหลายล้านนะ ดูว่า ๒ ล้าน ๗ แสน สองล้านกว่า ที่เราไปเทศน์ให้วันนั้น ก่อเจติย์เจ้าคุณพุทธ ได้เงิน ๒ ล้าน ๗ แสน

เจ้าคุณพุทธท่านก็เป็นพระปฏิบัติดี คั่นกันมากับเรา โอ๊ย คั่นกันมา แต่ไหนแต่ไร ตั้งแต่สมัยเป็นมหาเปรียญด้วยกัน ท่านก็สนใจทางปฏิบัติ เรื่อยมาจนกระทั่งท่านจากไป เป็นพระปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบอยู่

ท่านเทศน์ก็มีคมคาย เราฟัง พูดให้ฟังเสียจริง ๆ กรรมฐานอ่าน ภูมิธรรมกันนี้ ไม่ได้อ่านยากนะ ขึ้นเทศน์ แม้จะเทศน์ประชาชนก็ตาม มันหากมีแย็บออกมาจับจนได้นั้นแหละ แสดงว่าเทศน์มีภูมิ อยู่ในภูมิไหน ๆ มันจะค่อยบอกไปเรื่อย ๆ แย็บออกมาตรงไหน ๆ ออก จะจับไปเรื่อย ๆ คือไม่รู้ ออกไม่ได้ ความจริงว่าอย่างนั้นนะ

ท่านพระอาจารย์สิงห์ทอง ธัมมวโร วัดป่าแก้วบ้านชุมพล จ.สกลนคร

ท่านสิงห์ทอง เป็นพระปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ มาดั้งเดิม ตั้งแต่เริ่มออกบวชใหม่ ๆ และสนใจทางด้านปฏิบัติ เรื่อยมา แล้วก็มาอยู่กับหลวงปู่มั่นด้วยกัน พอหลวงปู่มั่น มรณภาพแล้ว ก็ติดสอยห้อยตามเราเรื่อยมา จนกระทั่ง มาถึงวาระที่โยมแม่มาอยู่ด้วย ก็พอดีกับคณะศรัทธา ทางบ้านชุมพลนี้ไปนิมนต์ท่านมาอยู่สถานที่นี้ ท่านก็เลยได้ พาโยมแม่ท่านมาอยู่ที่นี่ จนกระทั่งถึงกาลอวสานแห่งชีวิตของท่าน

ท่านเป็นผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ เอาจริงเอาจัง เรื่องความเพียรนี้ ยกให้ว่าเก่ง เดินจงกรมนี้ทางจงกรมจะเป็นโสภเป็นแหวน ท่านสิงห์ทองนี้ เดินจงกรมขนาดนั้น แต่นิสัยชอบตลกหย่อย เวลาพูดมีตลกนิด ๆ เป็นนิสัย อย่างนั้นมาดั้งเดิม แต่ท่านเอาจริงเอาจังมาก นี่ท่านมรณภาพ หรือท่าน

๕๐

เสียดายไป ตายลงไปแล้ว ก็ยังแสดงให้เห็นเราทั้งหลายได้เห็นความปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ คือ ผลแห่งการปฏิบัติดีของท่านได้ปรากฏขึ้นมา เวลานี้อัฐิของท่านเริ่มกลายเป็นพระธาตุไปโดยลำดับลำดับแล้ว

ถ้าลงอัฐิได้กลายเป็นพระธาตุในเบื้องต้นแล้ว จะต้องกลายเป็นพระธาตุเรื่อย ๆ ไป ใครเก็บไว้ในสถานที่ใดจะเริ่มกระจายและแปรเป็นพระธาตุเรื่อย ๆ ไป พระธาตุ นี้หมายถึงว่า อัฐินั้นจะได้แปรสภาพออกจากความเป็นอัฐิ แล้วกลายเป็นพระธาตุขึ้นมา เป็นเม็ดกลม ๆ ขนาดเมล็ดข้าวโพดนี้เป็นส่วนมาก นี้ท่านเรียกว่าพระธาตุ

ท่านสิงห์ทอง ก็เริ่มอัฐิกลายเป็นพระธาตุมาโดยลำดับแล้ว นี่เป็นเครื่องแสดงให้เห็นเรื่องมรรคเรื่องผลของพระพุทธศาสนา ที่ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบได้รับมา ตั้งแต่ครั้งพุทธกาลเรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบันนี้

ถ้ายังมีท่านผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ สนใจในการบำเพ็ญจิตตภาวนา รักษาสิกขาบทวินัยน้อยใหญ่ ไว้เป็นอย่างดีอยู่แล้ว ศาสนธรรมของพระพุทธเจ้า ก็คือ ตลาดแห่งมรรคผลนิพพานเราอย่างสด ๆ ร้อน ๆ นั้นเอง ไม่ผิตอะไรกับครั้งพุทธกาลเลย เพราะคำว่าสวากขาตธรรม ที่ว่าตรัสไว้ชอบแล้วนั้น ชอบตั้งแต่ขณะที่พระพุทธเจ้ารับสั่ง คือตรัสเทศนาว่าการออกมา จนกระทั่งพระพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว ธรรมะที่ทรงสอนไว้แล้วอย่างไร ก็เป็นความชอบธรรมอยู่โดยลำดับลำดับ

เพราะฉะนั้นผู้ตั้งใจประพฤติปฏิบัติตามหลักศาสนธรรม จึงเป็นผู้จะได้ทรงมรรคทรงผลเป็นอย่างดี ตามกำลังความสามารถของตน นับตั้งแต่กัลยาณปุถุชน กัลยาณภิกษุ ขึ้นไป พระโสดา พระสกิทาคา พระอนาคา พระอรหันต์ นี้อยู่ในห้วงแห่งศาสนธรรมของพระพุทธเจ้าที่ครอบไว้หมดแล้ว

ท่านผู้ใดตั้งใจปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ไม่ว่าจะสมัยใด ตลอดถึงสมัยทุกวันนี้ จะต้องเป็นผู้มีมรรคมีผล เป็นที่ทรงไว้ภายในจิตใจโดยทั่วถึงกัน เพราะธรรมไม่มีคำว่าล่าเอียง ขอให้ผู้มีผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ยังอยู่ในศาสนานี้เถิด คำว่ามรรคผลนิพพาน จะไม่ห่างเหินจากผู้นั้นไปได้เลย

จะต้องเป็นผู้ได้รับมรรค รับผล

นี่ ท่านสิงห์ทอง ก็เป็นองค์หนึ่งที่แน่ใจแล้วว่า เป็นผู้ทรงมรรคทรงผล คำว่าอัฐิกลายเป็นพระธาตุนี้ ตามตำราท่านแสดงไว้ว่า ต้องเป็นพระอรหันต์ เท่านั้น อัฐิถึงจะกลายเป็นพระธาตุได้ นี่ก็แสดงให้เห็นอย่างนั้นแล้ว ถึงจะบอกหรือไม่บอกก็ตาม ว่าท่านเป็นพระประเภทใด เราก็อทราบได้ โดยเหตุผลอันนี้เอง นี่คือนักปฏิบัติปฏิบัติชอบจะเป็นผู้ได้ทรงมรรคทรงผล

หลวงปู่สังวาลย์ เขมโก วัดทุ่งสามัคคีธรรม จ.สุพรรณบุรี

หลวงพ่อสังวาลย์ เป็นผู้ที่มีบุญญาภิสมภารอัน กว้างขวางลึกซึ้งมาก ยากที่จะมีใคร ๆ เสมอเหมือนได้ เพราะท่านมีน้ำใจกว้างขวาง แสดงออกให้เห็นจาก บริษัทบริวาร ศรัทธาทิ้งหลาย ที่มาจากทุกทิศทุกทาง

คนเราต้องมาด้วยน้ำใจ น้ำใจเป็นของลึกซึ้งมาก ที่เดียว ถ้าลองน้ำใจได้ไหลลงไปทีใดแล้ว เป็นได้ไหลตลอด ไม่มีถอย นี่น้ำใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยศีลด้วยธรรมของพี่น้องทั้งหลาย ซึ่งเกิดจากความเชื่อความเลื่อมใสในหลวงพ่อสังวาลย์

แม้องค์ท่านเองจะทูปพลภาพ ไปไหนมาไหนนอนหนึ่งอยู่บนเตียง ก็ตาม แต่วาสนาบารมีของท่าน ไม่ได้นอนอยู่บนเตียง เหมือนเรือนร่าง ของท่าน แต่เต็มไปด้วยความเมตตาต่อพี่น้องทั้งหลาย

เช่นเวลานี้ ท่านจะต้องคิดอยู่ตลอดเวลา ตั้งแต่เริ่มงานมาจนกระทั่ง บัดนี้ วันนี้เป็นวันที่ท่านคิดมาก ห่วงใยกับชาติบ้านเมือง กับศาสนา กับ จิตใจของพี่น้องชาวไทยเราว่า คราวนี้เป็นคราวที่ท่านเป็นผู้นำผู้หนึ่ง แม้ ร่างกายจะทูปพลภาพ แต่ส่วนจิตใจและวาจาของท่านที่จะแสดงต่อพี่น้อง ทั้งหลายด้วยน้ำใสใจเมตตาจริง ๆ ว่า วันนี้งานเราจะเป็นอย่างไรบ้างนา

แล้วก็หลวงตาบัว ท่านก็มาที่นี้ด้วย เพื่อช่วยชาติบ้านเมือง อันเป็น เจตนาอย่างเดียวกัน แล้วงานของเราเพื่อรับชาติบ้านเมืองและรับจิตใจ

๕๒

ของเราขึ้นสู่ธรรมนี้ จะเป็นอย่างไรนะ จะบกพร่องอะไรหรือไม่ ท่านต้องเป็นกังวลมากมาย นี่พี่น้องทั้งหลายทราบตามนี้ก็แล้วกัน

เพราะท่านเป็นผู้มีบุญญาภิสมภารอำนาจวาสนามากทีเดียวองค์หนึ่ง น่าชมเชยสรรเสริญเป็นอย่างมาก ที่ท่านอยู่นี่ ท่านเป็นเหมือนแม่เหล็ก เป็นเครื่องดึงดูดจิตใจของประชาชนให้ระลึกถึงท่านมากน้อยเพียงไร ย่อมเกิดเป็นกุศลมหากุศลขึ้นที่ใจของตน ไม่มีการเฉื่อยชา ไม่มีการจิตจางตลอดมา

นี่เพราะอำนาจแห่งเมตตากรุณา วาสนาบารมีของท่านที่เคยเกี่ยวโยงกับพี่น้องทั้งหลาย เคยเป็นลูกศิษย์ลูกหา เป็นบริษัทบริวารกันมา เมื่อพูดคำใดออกมา ย่อมมีน้ำมีเนื้อ มีรสมีชาติ ทุกสิ่งทุกอย่างต่อจิตใจของบริษัทบริวารทั้งหลาย ให้มีความอุตสาหะพยายาม ในทางคุณงามความดีทั้งหลาย เนี่ย ท่านก็ได้ติดเต็มหัวใจวันนี้ พี่น้องทั้งหลายกรุณาตอบแทนท่าน ด้วยอำนาจแห่งการให้ทาน การรักษาศีล การเจริญเมตตากรุณา เดินตามรอยครุฑนี้แหละ จะเป็นผู้แคล้วคลาดปลอดภัยตลอดไป

หลวงปู่คำตัน จิตธัมโม วัดป่าदानศรีสำราญ จ.หนองคาย

หลวงพ่อดัน นี่เป็นลูกศิษย์ของหลวงตาเอง อยู่ห้วยทรายด้วยกัน อำเภอดำชะอี ท่านเป็นตาปะขาว มาภาวนาด้วย เห็นว่าภาวนาดี มาเล่าเรื่องภาวนาให้ฟัง น่าฟังดี เราเลยจัดบริหารให้ไปบวชที่จังหวัดมุกดาหาร แต่ก่อนเป็นอำเภอดำชะอี เดินด้วยเท้าไปบวช เสร็จแล้วก็มาอยู่ห้วยทรายด้วยกัน หลังจากนั้นก็พลัดพรากจากกันไป พบกันเป็นบางครั้งบางคราว จนกระทั่งท่านมาอยู่ที่นี่ จนท่านเสียชีวิต

การภาวนาของท่านดีมาตั้งแต่เป็นตาปะขาว เราถึงได้จัดบริหารบวชให้ จากนั้นการภาวนาก็ก้าวหน้าเรื่อย ๆ ไปจนครบแก่การก่อเจดีย์ให้วันนี้ได้มากราบเจดีย์ของหลวงพ่อดัน เป็นพระสำคัญองค์หนึ่ง ได้ติดสอยห้อยตามกันมาตลอด ตั้งแต่เริ่มแรกเป็นลูกศิษย์มา

หลวงปู่แนน สุภโท วัดชำขาวถ้ำยาว จ.ขอนแก่น

หลวงปู่แนน ท่านก็ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ท่านช่วยเหลือ
ชาติบ้านเมืองน้อยเมื่อไร เป็นล้าน ๆ ล้าน ๆ ทั้งเงินสด
ทั้งทองคำ รวมศรัทธาญาติโยมทั้งหลายแถวใกล้แถวไกล
มาเป็นกำลังกันแล้ว ก็ยกไปถวายวัดป่าบ้านตาด เพื่ออุ้ม
ชาติไทยของเรา ท่านบำเพ็ญมามากต่อมากนะ นี่ทราบว่
ท่านยังเสี่ยงกับบรรดาลูกศิษย์ลูกหาศรัทธาญาติโยมอีกว่า เวลาท่าน
ตายไปแล้ว ก็ให้พยายามชวนช่วยหลวงตาต่อไป เราก็ขออนุโมทนาด้วย
เมื่อวานนี้ก็ไปพบเจ้าคุณสมาน อยู่ที่วัดโพธิ์ บอกว่าหลวงปู่ นี่เพียบ
เต็มที่แล้ว พอมาก็ทราบข่าวว่าเสีย

เรื่องการเป็นการตายนี้ มีทั่วไปในโลกธาตุ เกิด กับ ตาย เป็น
อันเดียวกัน เกิดจากร่างกายอันเดียวกัน เกิดแล้วความตายมาพร้อมกัน
เรียบร้อยแล้ว จึงไม่เป็นของแปลก มันแปลกตั้งแต่ตายดีหรือตายชั่ว
เท่านั้น ถ้าคนดีแล้วตายดีไปดี ถ้าคนชั่วตายแล้วจม ต่างกันเท่านั้นเอง

ท่านพระอาจารย์วันชัย วิจิตโต วัดป่าภูสังฆโม จ.อุดรธานี

ต่อไปนี้ ท่านวันชัย ละ จะเป็นกำลังของศาสนา
องค์หนึ่ง เราพูดขึ้นนี้ไม่มีสอง ถ้างได้พูดแล้วนะ มา
แป้วใจอยู่นั้นหนึ่ง คือมันกรรมอะไรก็ไม่รู้ ไปแบกภูเข
ภูสังฆโมทั้งลูก เอวกำลังจะพังเห็นไหม วิ่งเข้าโรงพยาบาล
เป็นบ้ำอยู่เวลานี้ นี่อันหนึ่งเป็นการตัดทอนการทำ
ประโยชน์ให้โลก ทางด้านจิตใจท่านดีมีหลักร้อยเปอร์เซ็นต์เลย มาเสีย
ตรงนี้ซิ มันกรรมอะไรนา เราก็โมโห เราอยากจะให้ไปแบกภูเขาลูกฟาก
จังหวัดหนองบัวฯ อีก ถ้ายังไม่พอการแบก ไปบอกท่านวันชัยด้วยนะ
ถ้าลูกเดียวไม่พอ ให้ไปแบกลูกนั้นอีก บอกว่าหลวงตาท่านสั่งให้แบกลูก
ที่ฟากจังหวัดหนองบัวฯ ทางโน้นอีก ให้บอกอย่างนั้น

๕๔

เราพูดถึงเรื่องท่านวันชัย ท่านวันชัยแต่เดิมจริง ๆ ท่านเถลไถลไปตามประสีประสา ไปอยู่ที่มูลนิธิหลวงปู่มั่น นั่นนะ เผอญเราตกลงกับหมอจีนเขาตรวจโรคของเรา เราเลยไป ไปก็ไปพบท่านวันชัยอยู่ที่นั่นถามเหตุถามผล ถามอะไร ๆ ไม่ได้เรื่องได้ราว ไปแบบว่าเชือกขาดบนอากาศ มีแต่จะหวั่นไหวทำอะไรไม่ได้ ถามเหตุถามผล ต้นสายปลายเหตุอะไรจะไปยังไม่มายังไง ก็ไม่ได้เรื่องได้ราว

เราก็เลยว่า ถ้าอย่างนั้นก็ให้ไปอยู่วัดป่าบ้านตาดเสีย เราเคยบอกใครเมื่อไรอย่างนี้ คำนี้เราไม่เคยบอกใครนะ มีแต่ปิดออก ๆ เราให้เข้ามา มีเมื่อไร ก็มีแต่ท่านวันชัย ถ้าอย่างนั้นก็ไปอยู่วัดป่าบ้านตาดเสีย ท่านก็ตามมาอยู่กับเรา จึงเรื่อยมาจนกระทั่งปานนี้ เป็นบ้าอะไรไปแบกภูเขา ลูกหนึ่งจนหลังหัก เราบอกว่า ถ้ายังไม่พอให้ไปแบกอีกปากจังหวัดหนองบัวฯ ว่านั่นซี มันหักตายนั่น เราก็หวังว่าจะฟังท่านวันชัยนี่องค์หนึ่ง แต่ก่อนเราก็หวังท่านสิงห์ทอง พอที่จะทำประโยชน์ให้ส่วนรวมได้

นี่ก็หวังท่านวันชัยนี่ละองค์หนึ่ง แต่ธาตุขันธ์เครื่องมือใช้ มันก็ไม่อำนวยเสียชี ธาตุขันธ์นี้เป็นเครื่องมือ ธาตุขันธ์นี้มีวิย ใจ ธรรม ไม่มีวิย แต่อาศัยธาตุขันธ์ที่มีวิยเป็นเครื่องมือ มันก็ต้องชำรุดไปตาม ๆ กัน เมื่อธาตุขันธ์แสดงออกไม่ได้เต็มเม็ดเต็มหน่วยแล้ว ธรรมก็ออกไม่ได้ ธาตุขันธ์ไปไม่ได้ ธรรมก็ออกไม่ได้ อยู่เท่านั้นเอง นี่ธาตุขันธ์ก็ไม่อำนวย เลยลำบากลำบาก

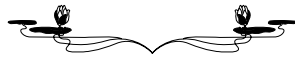
ท่านวันชัย นี่เป็นกำลังสำคัญขององค์หนึ่ง ขวนขวายทั้งภายนอกภายใน ช่วยทุกด้านทุกทาง เป็นพระที่ควรแก่การเคารพบูชา เคารพนับถือได้ เป็นที่ตายใจได้ ก็ออกไปจากหลวงตาบัว หลวงตาบัวไม่ดี ได้ลูกศิษย์ดี เราก็ชมเข้าใจไหม ถ้ายิ่งเราก็ดี ลูกศิษย์ก็ดี แล้วไปใหญ่เลย ดีไม่ดี กำแพงวัดนี้เปิดไม่ทัน ฟาดหัวแตกไปเลย ดีพาไป ดีบ้า เข้าใจไหม ดีแบบนั้น นี่ละได้เรื่อย ๆ อย่างนี้ ท่านวันชัย ละช่วยทุกด้านทุกทาง เป็นพระที่ตายใจได้เลย นี่ละหาธรรมเห็นธรรมอย่างนั้นละ เข้าใจไหม.

สารบัญ

<u>กัณฑ์เทศน์เรื่อง</u>	<u>หน้า</u>
* พระสมบูรณแบบ	๑
* ผู้บรรลุนิพพานอัครจริย น้ำตาร่วงเหมือนกันหมด	๒
* อัฐิเป็นพระธาตุ คือ พระอรหันต์องค์หนึ่ง	๔
* หลักเกณฑ์การก่อเจดีย์	๔
* พระอุบาลีคุณูปมาจารย์	๕
* หลวงปู่เสาร์ ปรรณนาปัจเจกภูมิ หลวงปู่มั่น ปรรณนาพุทธภูมิ	๕
* หลักใหญ่ คือ พ่อแม่ครูอาจารย์มั่น	๗
* หลวงปู่มั่น ทำประโยชน์ต่อโลก	๙
* เพชรน้ำหนึ่ง ฝ่ายมหานิกาย	๑๒
* เพชรน้ำหนึ่ง ฝ่ายธรรมยุต	๑๖
* หลวงปู่มั่น พุดถึง ครูบาศรีวิชัย	๑๘
* หลวงปู่เก็ง อธิมุตตโก	๑๘
* หลวงปู่บุดดา ถาวโร	๒๑
* หลวงปู่ชอบ ฐานสโม เทวดามาใส่บาตร	๒๑
* หลวงปู่พรหม จิรปุญโญ	๒๔
* หลวงปู่ขาว อนาลโย	๒๕
* อำนาจจิตอัครจริยของท่านอาจารย์มั่น อจาโร	๒๖

* หลวงปู่หล้า ชันติธโร	๒๘
* หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ	๓๐
* ท่านพ่อลี ธมฺมธโร	๓๓
* หลวงปู่คำดี ปภาโส	๓๕
* หลวงตามหาบัว ญาณสัมปัณฺโญ	๓๗
* หลวงปู่เจี๊ยะ จุนโท	๔๕
* หลวงปู่สุวัจน์ สุวโจ	๔๗
* หลวงพ่อพุธ ฐานิโย	๔๘
* ท่านพระอาจารย์สิงห์ทอง ธมฺมวโร	๔๙
* หลวงปู่สังวาลย์ เขมโก	๕๑
* หลวงปู่คำตัน ฐิตธมฺโม	๕๒
* หลวงปู่แหน สุภัทโท	๕๓
* ท่านพระอาจารย์วันชัย วิจิตโต	๕๓

ฟังเทศน์หลวงตาทางวิทยุ

คลื่น AM 945 วันจันทร์-ศุกร์ เวลา 08.30 - 09.00 น.

คลื่น AM 1350 วันจันทร์-ศุกร์ เวลา 17.00 - 18.00 น.

เปิดดูข้อมูล วันต่อวัน ทันต่อเหตุการณ์ หลวงตาเทศน์ถึงเรื่องอะไร

ทาง INTERNET www.luangta.com

และโปรดติดตามข่าวโครงการช่วยชาติทางไทยทีวีสี ช่อง ๓

พิมพ์ที่ : บริษัท ศิลป์สยามบรรจุกภัณฑ์และการพิมพ์ จำกัด

โทร ๐-๒๔๔๔-๓๓๕๑ ถึง ๙ แฟกซ์ ๐-๒๔๔๔-๐๐๗๘

สิงหาคม ๒๕๔๕ จำนวน ๕๐,๐๐๐ เล่ม